

Małopolskie przemysły kreatywne – stan i warunki rozwoju

Raport cząstkowy
z badania:
Architektura

Małopolskie Obserwatorium
Rozwoju Regionalnego

Departament
Polityki Regionalnej

Autorzy raportu:

Ewa Dzielnicka
Paulina Gawryś
Iwona Kania
Marta Mackiewicz
Agata NiedolisteK
Monika Sochaczewska
Magdalena Sroka

Wydawca:

Małopolskie Obserwatorium Rozwoju Regionalnego
Departament Polityki Regionalnej
Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków
tel. (+48) 12 29 90 900, fax (+48) 12 29 90 926

Opracowanie w wersji elektronicznej dostępne na stronie
www.obserwatorium.malopolska.pl

Korekta raportu:

Magdalena Danek
Karolina Fiut
Karolina Machnicka
Piotr Sendor

Projekt okładki:

Agnieszka Misiaszek-Wylandowska

Egzemplarz bezpłatny:

Przy publikowaniu danych z publikacji prosimy o podawanie źródła

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020.

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz
Rozwoju Regionalnego

SPIS TREŚCI

1. WPROWADZENIE	4
1.1. Kontekst badawczy – uzasadnienie realizacji badania	4
1.2. Cele badania	4
2. KONCEPCJA METODOLOGICZNA BADANIA	5
2.1. Perspektywy oceny	5
2.2. Metody i techniki gromadzenia oraz analizy danych	6
3. MODEL PRZEMYSŁÓW KREATYWNYCH ZASTOSOWANY W BADANIU	7
4. NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI BADANIA	9
5. SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADANIA	13
5.1. Charakterystyka branży architektury w Małopolsce	13
5.2. Udział branży architektury w małopolskim PKB	24
5.3. Rynek pracy branży architektury w Małopolsce	26
5.4. Przyszłe kadry branży architektury	36
5.5. Uwarunkowania i trendy rozwoju branży architektury w Małopolsce	42
5.6. Wsparcie instytucjonalne dla branży architektury i jego ocena	47
5.7. Współpraca i sieciowanie w branży architektury	52

Wykaz podstawowych skrótów

SKRÓT	ROZWIĘCIE
PKD 2007	Polska Klasyfikacja Działalności; podstawa prawna: wprowadzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24.12.2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)
GUS	Główny Urząd Statystyczny
REGON	Krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej; jest bieżąco aktualizowanym zbiorem informacji o podmiotach gospodarki narodowej prowadzonym w systemie informatycznym w postaci centralnej bazy danych
PKB	Produkt krajowy brutto
NTS	Klasyfikacja jednostek terytorialnych wprowadzona w 2000 roku rozporządzeniem Rady Ministrów i funkcjonująca do końca 2017 roku
RIS/IS	Regionalne Inteligentne Specjalizacje/Regionalna Inteligentna Specjalizacja; Inteligentne Specjalizacje/Inteligentna Specjalizacja
LQ	Współczynnik lokalizacji, iloraz lokalizacji, wskaźnik specjalizacji regionalnej
CATI	Wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny (ang. <i>computer assisted telephone interview</i>)
CAWI	Wywiad kwestionariuszowy realizowany przez internet (ang. <i>computer assisted web interview</i>)
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony (ang. <i>individual in-depth interview</i>)

1. WPROWADZENIE

1.1. Kontekst badawczy – uzasadnienie realizacji badania

Przemysły kreatywne stanowią część jednej z siedmiu małopolskich inteligentnych specjalizacji¹ (specjalizacji pn. przemysły kreatywne oraz czasu wolnego) zaprezentowanej w Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Małopolskiego 2014-2020². Oznacza to, że wsparcie podmiotów branży kreatywnej jest jednym z priorytetowych działań na rzecz poprawy poziomu innowacyjności i konkurencyjności województwa małopolskiego.

W celu zaprojektowania najlepszej formuły publicznego wsparcia branży kreatywnej, konieczne było podjęcie takich działań jak: ocena stanu i potencjału rozwoju przemysłów kreatywnych w Małopolsce (w porównaniu do pozostałych regionów Polski), rozpoznanie poziomu koncentracji tego typu działalności w województwie małopolskim oraz uwarunkowań jej rozwoju (w tym barier hamujących rozwój i specjalizację branż kreatywnych) oraz identyfikacja potrzeb osób zajmujących się tą działalnością zarówno zawodowo, jak i tych, które będą zajmowały się nią w najbliższej przyszłości.

W badaniu analizowane były następujące przemysły kreatywne:

- 1) przemysł filmowy,
- 2) przemysł muzyczny,
- 3) przemysł wydawniczy,
- 4) media i reklama,
- 5) projektowanie ubioru (*fashion design*),
- 6) architektura,
- 7) sztuki sceniczne (performatywne – teatr, opera, taniec),
- 8) działalność artystów i rzemiosło artystyczne,
- 9) konserwacja zabytków i dzieł sztuki oraz dziedzictwo kulturowe,
- 10) projektowanie graficzne i wzornictwo przemysłowe (*design*),
- 11) gry komputerowe i oprogramowanie.

Niniejszy raport cząstkowy poświęcony jest **branży architektury**.

1.2. Cele badania

Głównym celem badania było zdiagnozowanie stanu, potencjału oraz uwarunkowań rozwoju 11 przemysłów kreatywnych w województwie małopolskim w kontekście rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Badanie posłużyło do rozpoznania poziomu koncentracji kreatywnej działalności w województwie małopolskim oraz scharakteryzowania dynamiki jej rozwoju w porównaniu do pozostałych regionów w Polsce.

¹ Inteligentne specjalizacje to dziedziny życia gospodarki lub nauki, które opierają się na wykorzystaniu unikalnych zasobów i innowacyjnych rozwiązań technologicznych. Każdy z polskich regionów dokonał identyfikacji własnych inteligentnych specjalizacji, które będzie rozwijał w latach 2014-2020. Inwestowanie w precyzyjnie określone obszary pozwala na optymalizację działań na rzecz rozwoju gospodarczego i wykorzystanie lokalnych zasobów oraz środków finansowych. <http://www.rpo.malopolska.pl/o-programie/poznaj-zasady-dzialania-programu/inteligentne-specjalizacje> [dostęp: 20.03.2018 r.].

² Program Strategiczny Regionalna Strategia Innowacji Województwa Małopolskiego 2020, Departament Rozwoju Gospodarczego UMWM czerwiec 2016 r., Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 995/16 Zarządu Województwa Małopolskiego z dnia 30 czerwca 2016 r.

Przeprowadzona analiza koncentrowała się również na identyfikacji i ocenie rozwiązań, w tym dobrych praktyk w zakresie wsparcia tego typu działalności.

W badaniu zgromadzono dane zarówno na temat instytucji czy podmiotów gospodarczych działających w obrębie przemysłów kreatywnych, jak i profesjonalistów zajmujących się kreatywną działalnością zawodowo oraz uczniów i studentów będących potencjalnymi pracownikami badanych branż. Bazowano również na danych zastanych, tj. danych statystyki publicznej oraz wynikach innych badań, analiz, ekspertyz o tematyce tożsamej z przedmiotem niniejszego badania.

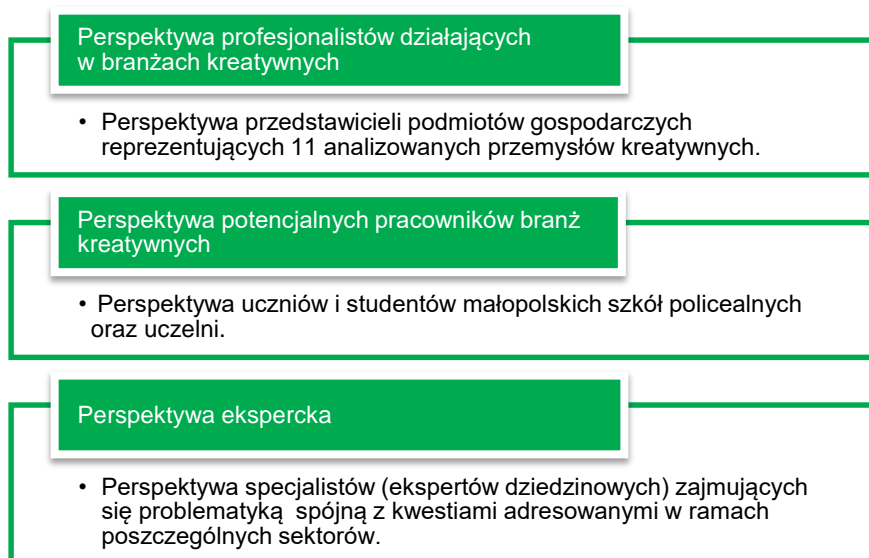
2. KONCEPCJA METODOLOGICZNA BADANIA

Szeroki zakres i specyfika problematyki będącej przedmiotem niniejszego badania wymagały przyjęcia wielowymiarowego podejścia badawczego, uwzględniającego różne perspektywy oceny, a także uzupełniające się metody i techniki badawcze. Ważnym aspektem była również jego etapowość, która pozwoliła efektywnie wykorzystać zaplanowane metody i techniki badawcze oraz źródła danych.

2.1. Perspektywy oceny

Zaproszenie do udziału w badaniu trzech różnych grup respondentów pozwoliło na uchwycenie wielu perspektyw oceny przemysłów kreatywnych. Szczegółowy podział badanych został zaprezentowany na poniższym schemacie.

Schemat 1. Perspektywy oceny uwzględnione w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

2.2. Metody i techniki gromadzenia oraz analizy danych

W badaniu zastosowane zostały następujące metody i techniki badawcze służące gromadzeniu oraz analizie danych.

Schemat 2. Metody i techniki gromadzenia danych zastosowane w badaniu

Badania gabinetowe (<i>desk research</i>)	<ul style="list-style-type: none"> analiza danych pozyskanych ze statystyki publicznej, m.in. bazy podmiotów gospodarczych REGON, badań GUS dot. struktury wynagrodzeń według zawodów analiza literatury, wyników badań, raportów, ekspertyz dot. problematyki badania
Metody i techniki badań ilościowych	<ul style="list-style-type: none"> <i>mix-mode survey</i>: wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny (<i>computer-assisted telephone interview/ CATI</i>) oraz wywiad prowadzony za pośrednictwem internetu (<i>computer-assisted web interview/CAWI</i>) ankieta audytoryjna
Metody i techniki badań jakościowych	<ul style="list-style-type: none"> indywidualny wywiad pogłębiony (<i>individual in depth interview/IDI</i>)

Źródło: Opracowanie własne.

Poniższy schemat przedstawia przyporządkowanie konkretnych technik badawczych do poszczególnych grup respondentów.

Schemat 3. Przyporządkowanie technik badawczych kategoriom respondentów objętych badaniem

Perspektywa profesjonalistów – przedstawicieli podmiotów gospodarczych reprezentujących 11 przemysłów kreatywnych	Perspektywa potencjalnych pracowników branż kreatywnych – uczniów/studentów małopolskich szkół policealnych i uczelni	Perspektywa ekspercka – specjalistów reprezentujących dziedziny odpowiadające badanym przemysłom kreatywnym
<p><i>mixed-mode survey</i> (CATI/CAWI) n = 579</p>	<p>ankieta audytoryjna n = 822</p>	<p>indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) n = 22</p>
<p>indywidualny wywiad pogłębiony (IDI) n = 55</p>	<p><i>desk research</i></p>	<p><i>desk research</i></p>

Źródło: Opracowanie własne.

W badaniu posłużono się następującymi technikami analizy zgromadzonych danych (schemat 4.):

Schemat 4. Metody i techniki analizy danych zastosowanie w badaniu

Źródło: Opracowanie własne.

3. MODEL PRZEMYSŁÓW KREATYWNYCH ZASTOSOWANY W BADANIU

Model przemysłów kreatywnych zastosowany w niniejszym raporcie jako podstawa dla dokonywanych obliczeń opisany został poprzez odwołanie do PKD 2007³ i jest zgodny z dwoma następującymi modelami:

(1) modelem przemysłów kreatywnych opracowanym przez Eurostat w raporcie metodologicznym *ESSENet-Culture* i przedstawionym w raporcie pn. *Potencjał małopolskich przemysłów kreatywnych* opracowanym przez Małopolskie Obserwatorium Gospodarki (Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego – UMWM).⁴,

(2) modelem opracowanym przez Europejskie Obserwatorium Klastrow (*The European Cluster Observatory*), które włączyło do sektorów kreatywnych rodzaje działalności twórczej ujęte w klasyfikacji działalności gospodarczych w Unii Europejskiej NACE 2.0 (*Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne*); działalnościami włączonym do sektorów kreatywnych według Klasyfikacji NACE 2.0 Rev 2 odpowiadają rodzaje działalności uwzględnione w Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD).

Zaklasyfikowanie kodów PKD do poszczególnych przemysłów kreatywnych znajduje się w aneksie 3. do raportu końcowego z badania. Poniżej w Tabeli 1. zaprezentowano klasy/podklasy opisujące branżę architektury (zgodnie z modelami przyjętymi na potrzeby badania).

³ Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) 2007 z dnia 24.12.2007 r., zasady budowy klasyfikacji, schemat klasyfikacji, wyjaśnienia PKD są dostępne pod adresem: http://stat.gov.pl/Klasyfikacje/doc/pkd_07/pkd_07.html [dostęp:2.12.2018].

⁴ Małopolskie Obserwatorium Gospodarki, *Potencjał małopolskich przemysłów kreatywnych*, Kraków 2012, s.32-34.

Tabela 1. Kody PKD 2007 opisujące branżę architektury

branża (przemysł kreatywny)	sekcja PKD 2007	według modelu przemysłów kreatywnych (opisanego poprzez odwołanie do PKD 2007) opracowanego przez Eurostat w Raporcie metodologicznym <i>ESSENet-Culture</i> oraz modelu Europejskiego Obserwatorium Kłastrów (<i>The European Cluster Observatory</i>)		
		grupa/klasa /podklasa PKD 2007	nazwa grupowania PKD 2007	opis dodatkowy
Architektura	M	7111Z	Działalność w zakresie architektury	Podklasa ta obejmuje opracowywanie projektów architektonicznych oraz doradztwo w zakresie architektury związane z: <ul style="list-style-type: none"> • projektowaniem budowlanym, • projektowaniem urbanistycznym i architektonicznym kształtowaniem krajobrazu. Podklasa ta nie obejmuje: <ul style="list-style-type: none"> • doradztwa z dziedziny informatycznej, sklasyfikowanego w 62.02.Z, 62.09.Z, • dekorowania wnętrz, sklasyfikowanego w 74.10.Z.
				Łącznie klas / podklas PKD: 1

4. NAJWAŻNIEJSZE WYNIKI BADANIA

Charakterystyka branży architektury w Małopolsce

W latach 2010-2016 można zaobserwować systematyczny przyrost podmiotów zarejestrowanych w branży architektury. W 2010 roku liczba ta wynosiła 2 487, natomiast w 2016 – 2 973 (wzrost o ponad 19proc.).

Największa koncentracja podmiotów funkcjonujących w branży w latach 2010-2016 występowała w powiecie tatrzańskim, gdzie wartość współczynnika lokalizacji (LQ) mieściła się w przedziale 2,1-2,3. Na tym obszarze można mówić więc o specjalizacji terytorialnej branży architektury.

W latach 2010-2016 branża reprezentowana była wyłącznie przez podmioty pochodzące z sektora prywatnego.

Na tle pozostałych województw Małopolskę można zaliczyć do obszarów o niewielkiej specjalizacji regionalnej w branży – współczynnik LQ⁵ w latach 2010-2016 oscylował w granicach 1 ustępując miejsca województwu podlaskiemu i zachodniopomorskiemu.

Udział branży architektury w małopolskim PKB

Wartość dodana branży w poszczególnych latach (2010-2016) oscyluje między 0,6 a 0,7 proc. całkowitego PKB regionu. W badaniu CATI/CAWI 50,9 proc. podmiotów deklaruje wzrost przychodów netto w 2017 roku w stosunku do 2016, około 1/3 deklaruje utrzymanie przychodów na tym samym poziomie, a 15,2 proc. ich spadek.

⁵ Współczynnik lokalizacji – inaczej iloraz lokalizacji, wskaźnik specjalizacji regionalnej. Wskaźnik ten wykorzystano do analizy ilościowej, służącej określeniu struktury i koncentracji podmiotów przemysłów kreatywnych w latach 2010-2016 w województwie małopolskim. Analizę przeprowadzono dla wszystkich przemysłów kreatywnych w ujęciu całościowym oraz dla poszczególnych branż. Więcej na temat metodologii wskaźnika można przeczytać w rozdziale nr 5.2.

Rynek pracy branży architektury w Małopolsce

Liczba zatrudnionych w branży w 2010 roku wynosiła 6 363, natomiast w 2016 roku 6 839, co oznacza wzrost na poziomie niemal 7,5 proc. przy uwzględnieniu wahań (spadków liczby podmiotów) zauważalnych średnio co 2-3 lata.

W 2016 roku branża architektury w Małopolsce charakteryzowała się najsilniejszą pozycją na tle pozostałych województw w kontekście udziału zatrudnionych w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo (0,46 proc.). Tuż za Małopolską uplasowało się województwo dolnośląskie, w którym wskaźnik ten wyniósł odpowiednio 0,44 proc.

W latach 2010-2015 branża architektury w Małopolsce zajmowała czwarte miejsce wśród badanych przemysłów kreatywnych pod względem liczby zatrudnionych osób. W roku 2016 architektura ustąpiła miejsca branży działalności artystycznej i rzemiosła artystycznego.

Najsilniejsza koncentracja osób zajmujących się zawodowo działalnością związaną z architekturą występuje w podregionie obejmującym miasto Kraków oraz w podregionie nowotarskim (wskaźnik koncentracji wynosi kolejno 1,1 proc. oraz 1 proc.). Z kolei wśród powiatów najwyższy odsetek osób zatrudnionych w tej branży notuje powiat tatrzański, co jednocześnie koreluje ze współczynnikiem LQ.

Przyszłe kadry branży architektury

Uczelniami publicznymi oferującymi kształcenie na kierunkach ważnych dla branży architektury są: Akademia Sztuk Pięknych im. Jana Matejki w Krakowie, Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu, Krakowska Akademia im. Andrzej Frycza Modrzewskiego oraz Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki.

Wśród szkół policealnych edukację w branży architektury oferują: Szkoła Policealna ŻAK, GLOKER Szkoła Policealna oraz SIGMA Szkoły Policealne.

Najczęściej wskazywaną przez studentów biorących udział w badaniu motywacją do podjęcia kształcenia w zawodzie związanym z branżą architektury była chęć wykonywania zawodu związanego z indywidualnymi zainteresowaniami. Z kolei najmniej istotną przyczyną okazał się wybór kierunku podyktowany podobnym wyborem wśród znajomych.

Jednym z wyzwań dla branży architektury w Małopolsce jest potencjalny odpływ kadr. Ponad 25 proc. badanych studentów zadeklarowało, że na pewno opuszczą Małopolskę po zakończeniu studiów wyższych. Kolejne 34 proc. zakłada taką możliwość.

Uwarunkowania i trendy rozwoju branży architektury w Małopolsce

Czynnikami w największym stopniu oddziałyującymi na liczbę podmiotów w branży są: skomplikowane przepisy i regulacje prawne (włącznie z prawami autorskimi, patentami, licencjami itp.) oraz silna konkurencja. Do najmniej znaczących należy z kolei stan i dostosowanie infrastruktury (w tym technologie i narzędzia związane z rozwojem działalności kreatywnej).

Czynniki warunkujące liczbę podmiotów w branży architektury, biorąc pod uwagę okres funkcjonowania danego podmiotu na rynku, są nieco zróżnicowane. Podmioty obecne na rynku poniżej roku oraz od 3 do 6 lat w największym stopniu zwracają uwagę na bardzo silną konkurencję w branży; te działające od roku do 3 lat oraz powyżej 10 lat najbardziej odczuwają skomplikowane przepisy i regulacje prawne; obecne na rynku od 6 do 10 lat dostrzegają natomiast niewystarczające kompetencje lub ich brak u obecnych pracowników i kandydatów do pracy.

Rozwój przedsiębiorstw w branży architektury jest także silnie uzależniony od sieci posiadanych kontaktów. Ważną kwestią są też uwarunkowania w sferze prawnej, które w znacznej części uniemożliwiają profesjonalistom rozwój jako twórcy/artysta. Odpowiedzialność architekta za wiele zadań niezwiązanych z projektowaniem utrudnia odnalezienie czasu na refleksję twórczą, a znaczne nagromadzenie formalności niezbędnych do rozpoczęcia czy zakończenia prac projektowych oraz wzrastająca liczba osób, z którymi architekt musi nawiązać w tym zakresie współpracę, prowadzi w konsekwencji do ograniczenia autonomii tego zawodu w procesie twórczym. Architekci dostrzegają jednocześnie silną koncentrację inwestorów na niskiej cenie usługi, nie zaś na jej jakości.

Wsparcie instytucjonalne branży architektury i jego ocena

Branża architektury charakteryzuje się niewielkim wykorzystaniem zewnętrznego wsparcia finansowego na realizację swoich projektów. Niemal 3/4 badanych podmiotów zadeklarowało, że nie podejmowało prób starania się o środki zewnętrzne. Pozostali pozyskiwali dofinansowanie z zasobów inwestorów indywidualnych, unijnych programów Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja Rozwój (PO WER), Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa (PO PC) oraz innych niż oferowanych przez Unię Europejską (UE) programów publicznych, które ocenili z kolei jako najbardziej zaspokajające ich potrzeby.

Najpopularniejszą niefinansową formą wsparcia w ostatnich dwóch latach wśród badanych przedstawicieli branży architektury były szkolenia zawodowe nakierowane na nabycie/rozwój kwalifikacji (23,7 proc.) oraz wyszukiwanie kontrahentów (8,5 proc.). W mniejszym stopniu korzystano z doradztwa w zakresie prowadzonej działalności i szkoleń pozwalających na nabycie lub rozwój kompetencji miękkich – osobistych lub społecznych.

Współpraca i sieciowanie w branży architektury

W branży architektury nie funkcjonują klastry, ponieważ opiera ona swoje funkcjonowanie na budowie nieformalnych relacji bazujących na współpracy. Ponadto dominuje wyłącznie samodzielny (bez udziału/zaangażowania/wsparcia innego podmiotu lub instytucji) sposób wprowadzania na rynek nowych produktów (ze wskazaniem na ten wariant 71,4 proc. przez ankietowanych profesjonalistów).

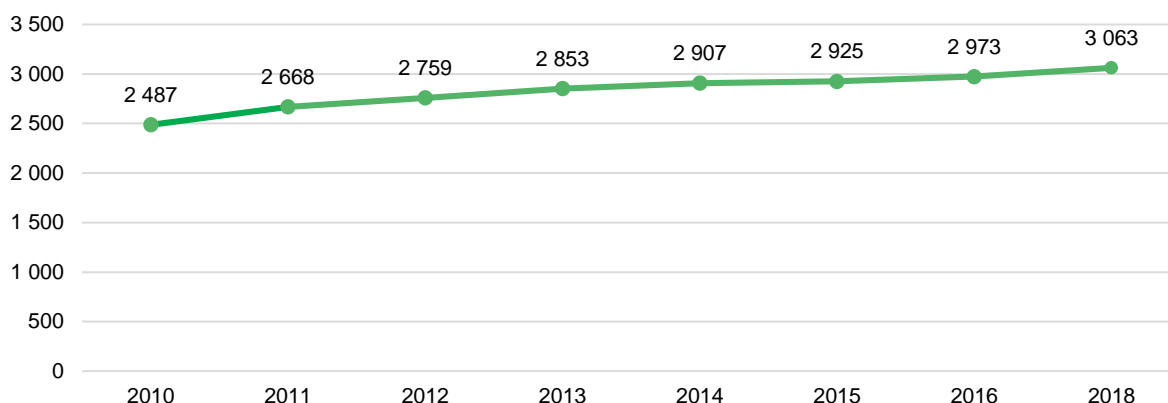
Branża architektoniczna opiera się na współpracy z innymi podmiotami/instytucjami w szczególności w zakresie zlecenia usług oraz przejmowania ich do realizacji od innych firm. Najmniej istotnym zakresem współpracy jest wspólne prowadzenie sprzedaży oraz wspólne ubieganie się o pozyskanie zewnętrznego finansowania na realizację projektów.

5. SZCZEGÓŁOWE WYNIKI BADANIA

5.1. Charakterystyka branży architektury w Małopolsce

Liczba podmiotów zarejestrowanych w województwie małopolskim w branży architektury w latach 2010-2016 ulegała stałemu wzrostowi – w roku 2010 wynosiła 2 487, podczas gdy w 2016 – 2 973. Największy przyrost nastąpił między rokiem 2010 a 2011 (wzrost o 181 podmiotów). Przyrosty w kolejnych latach kształtowały się na podobnym poziomie (ok. 90 podmiotów rocznie), natomiast między rokiem 2014 i 2015 dynamika ta znacznie spadła. W 2018 roku (stan na marzec) architekturę reprezentowały 3 063 podmioty.

Wykres 1. Liczba zarejestrowanych podmiotów w branży architektury w województwie małopolskim w latach 2010-2016 oraz w 2018 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Branżę w latach 2010-2016 reprezentowały wyłącznie podmioty sektora prywatnego. Wszelkie tendencje związane ze zmianą liczby podmiotów w tym okresie należy więc rozpatrywać pod kątem zmian w ramach prywatnych działalności gospodarczych.

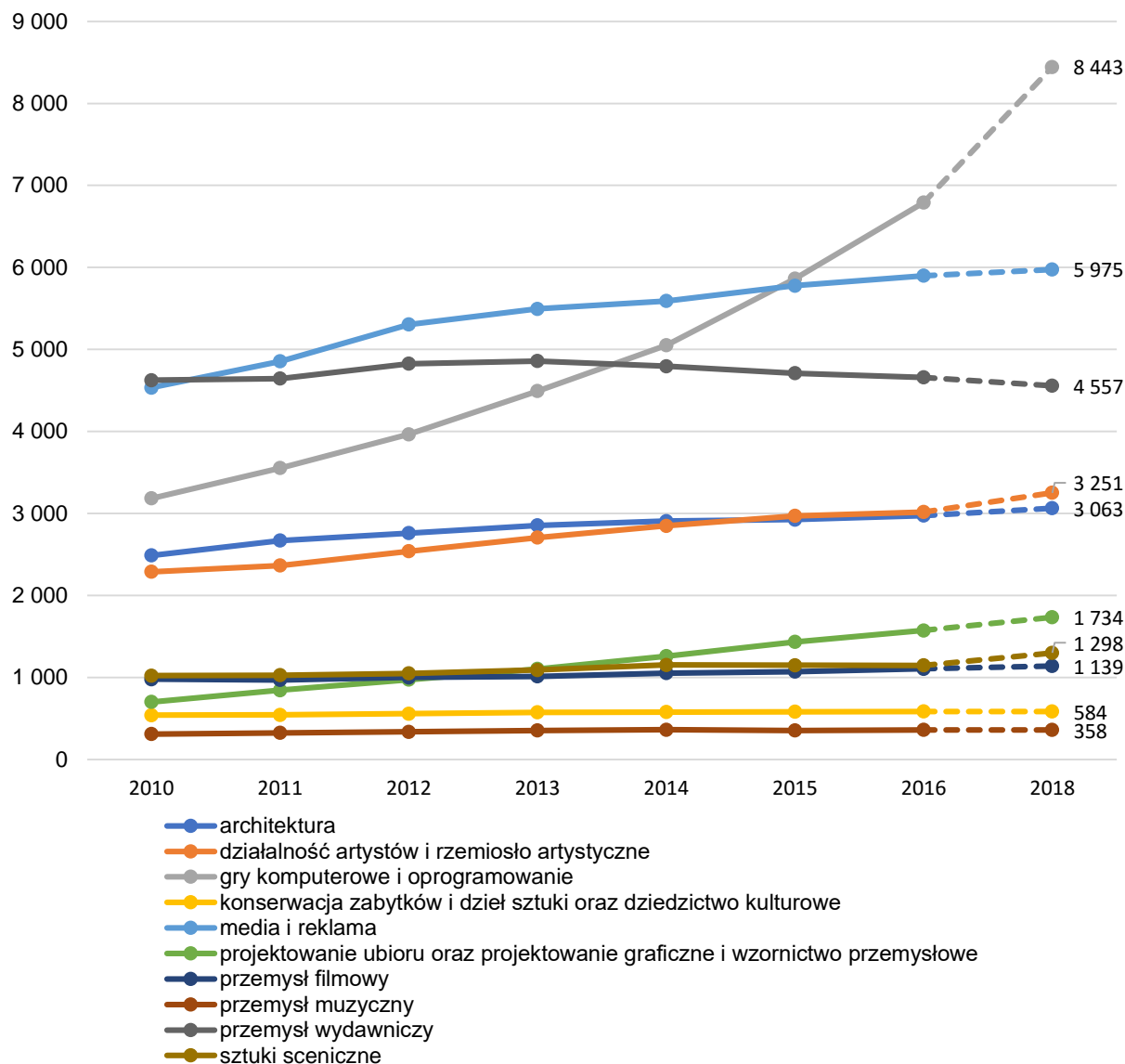
Tabela 2. Liczba zarejestrowanych podmiotów w branży architektury w ramach poszczególnych sektorów w województwie małopolskim w latach 2010-2016

ROK	LICZBA PODMIOTÓW SEKTORA PUBLICZNEGO	LICZBA PODMIOTÓW SEKTORA PRYWATNEGO	LICZBA PODMIOTÓW SEKTORA POZARZĄDOWEGO	LICZBA PODMIOTÓW O SEKTORZE NIEOZNACZONYM
2010	0	2 487	0	0
2011	0	2 668	0	0
2012	0	2 759	0	0
2013	0	2 853	0	0
2014	0	2 906	0	1
2015	0	2 912	0	13
2016	0	2 954	0	19

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Branża architektury na tle pozostałych branż jest dość silnie reprezentowana liczbą podmiotów funkcjonujących na rynku. Między rokiem 2010 a 2014 była czwartą specjalizacją pod względem zasobów instytucjonalnych. W latach 2015-2016 jej pozycja nieznacznie spadła na rzecz branży działalności artystycznej i rzemiosła artystycznego.

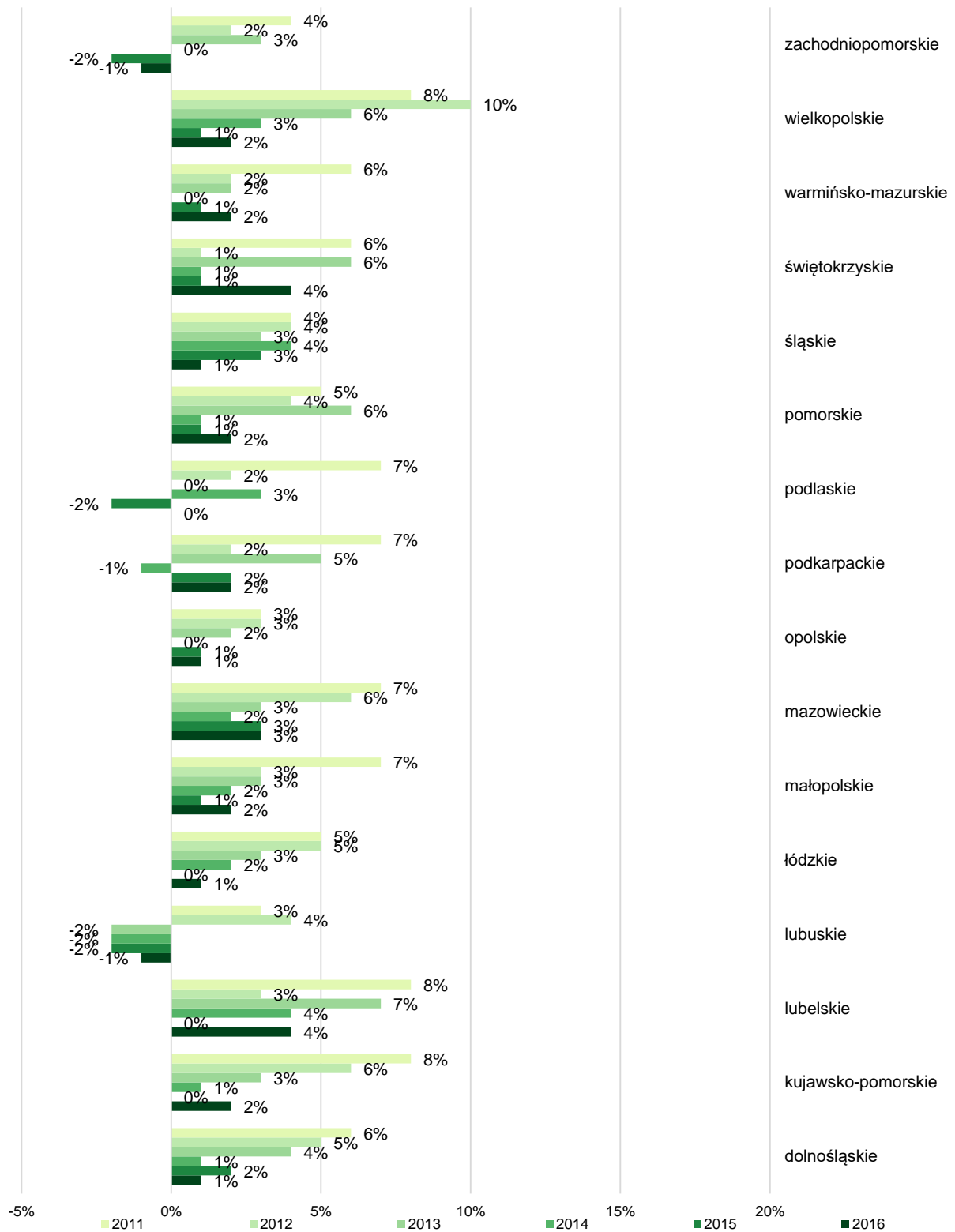
Wykres 2. Zasoby instytucjonalne branży architektura na tle zasobów innych branż w województwie małopolskim w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na tle pozostałych województw Małopolska charakteryzowała się w latach 2010-2016 dość liczną reprezentacją podmiotów z branży architektury. W latach 2010-2013 region zajmował pod tym względem trzecią pozycję w kraju. Podobne wyniki osiągało województwo wielkopolskie, które w latach 2010-2013 znajdowało się na czwartej pozycji, a w okresie 2014-2016 na trzeciej, czyli tuż przed Małopolską. W badanym okresie najwięcej podmiotów z branży architektury prowadziło swoją działalność w województwie mazowieckim i śląskim.

Wykres 4. Rokroczny przyrost procentowy liczby podmiotów (w stosunku do roku poprzedniego) w branży architektura między rokiem 2010 a 2016 w województwie małopolskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Branża w latach 2010-2016 reprezentowana była przede wszystkim przez podmioty o liczbie zatrudnionych od 0 do 9 osób. W 2016 roku odsetek podmiotów tej klasy wyniósł 98,1 proc. i od 2010 wzrósł o ok. 0,5 p.p. Średniej wielkości podmioty gospodarcze (10-49 zatrudnionych) w 2016 roku stanowiły łącznie jedynie 1,64 proc., a wszystkie firmy zatrudniające ponad 50 osób zaledwie 0,23 proc. – jednocześnie w latach 2010-2016 spadły udziały obu typów podmiotów. Szczegóły przedstawia poniższa tabela.

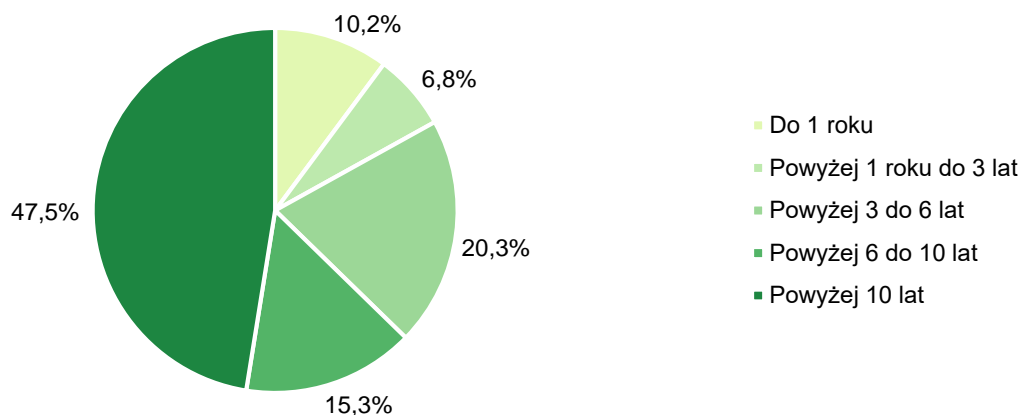
Tabela 3. Liczba podmiotów w branży architektury w latach 2010-2016 w województwie małopolskim według klas wielkości⁶

ROK	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 I WIĘCEJ
2010	2 281	50	6	0	0
	97,60%	2,14%	0,26%	-	-
2011	2 417	48	7	0	0
	97,78%	1,94%	0,28%	-	-
2012	2 439	44	6	0	0
	97,99%	1,77%	0,24%	-	-
2013	2 420	44	7	0	0
	97,94%	1,78%	0,28%	-	-
2014	2 619	44	8	0	0
	98,05%	1,65%	0,30%	-	-
2015	2 544	43	6	0	0
	98,11%	1,66%	0,23%	-	-
2016	2 573	43	6	0	0
	98,13%	1,64%	0,23%	-	-

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ramach przeprowadzonego badania CAWI/CATI w branży architektury zbadany został czas trwania rynkowej aktywności podmiotów gospodarczych (wykres poniżej). Wyniki pokazują, że najwyższy odsetek podmiotów funkcjonuje na rynku powyżej 10 lat (47,5 proc.). Jedynie 10,2 proc. jest obecnych na rynku poniżej roku.

Wykres 5. Deklarowany czas aktywności podmiotów w branży architektury w województwie małopolskim

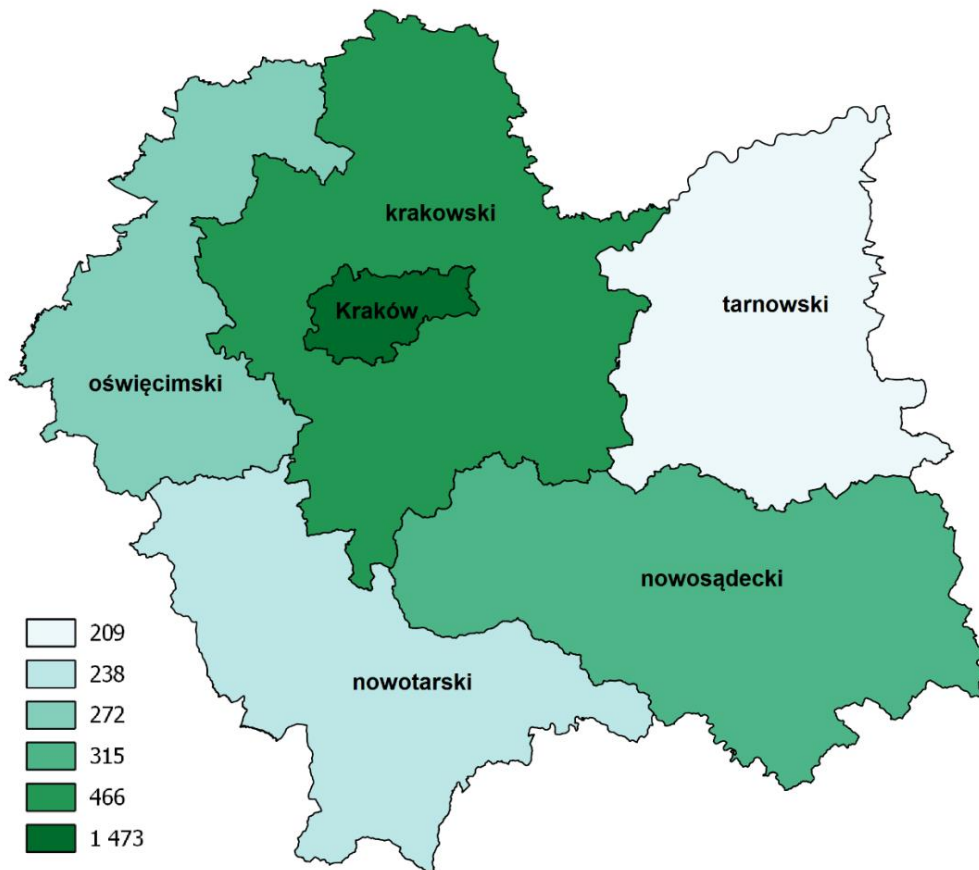

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

⁶ Z wyłączeniem podmiotów o nieznaczonej klasie wielkości.

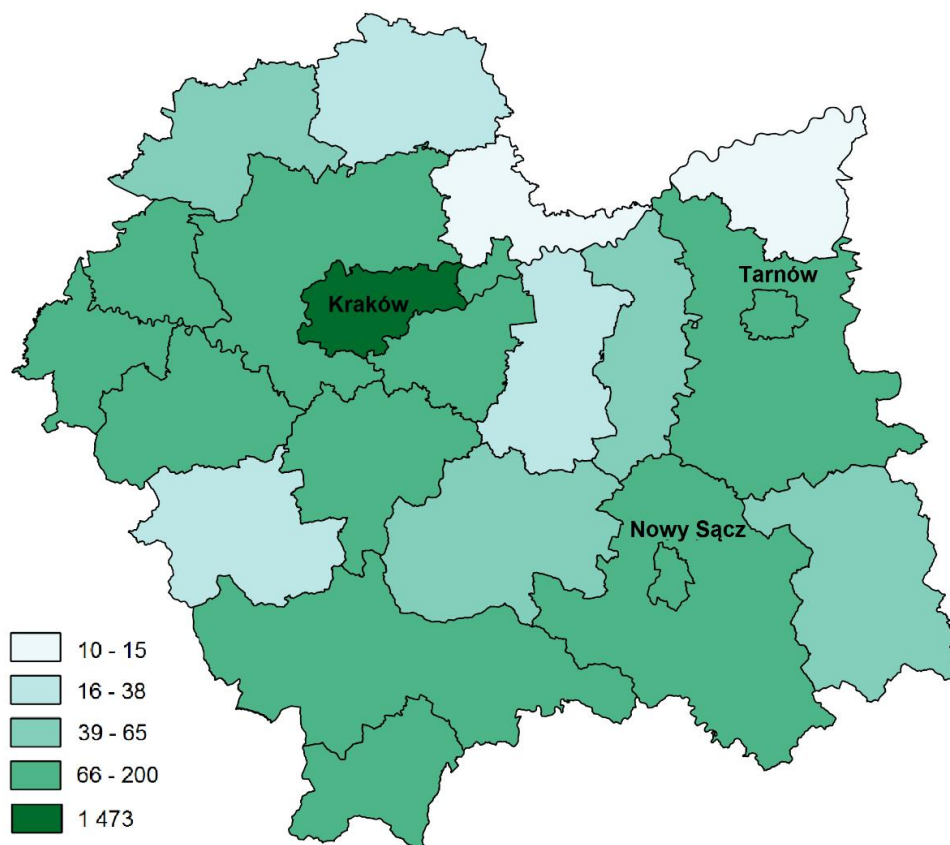
Poniższe ryciny przedstawiają ogólną liczbę podmiotów z branży architektury w województwie małopolskim w ujęciu terytorialnym według stanu na 2016 rok. Najwięcej z nich znajduje się w Krakowie oraz w powiatach krakowskim i nowotarskim. Rozkład ten częściowo odpowiada więc ujęciu w podziale na podregiony, gdzie najwięcej podmiotów z branży architektury działa w mieście Kraków i podregionie krakowskim.

Rycina 1. Liczba podmiotów w branży architektury w podregionach województwa małopolskiego w roku 2016 w wartościach bezwzględnych

Źródło: Opracowanie własne.

Rycina 2. Liczba podmiotów w branży architektury w powiatach województwa małopolskiego w roku 2016

Źródło: Opracowanie własne.

W ramach niniejszego badania zweryfikowano również terytorialną koncentrację podmiotów reprezentujących branżę w latach 2010-2016⁷. Analizy terytorialnej koncentracji podmiotów dokonano za pomocą współczynnika lokalizacji (LQ). Wskaźnik ten pozwala określić, które jednostki terytorialne cechują się względną nadreprezentacją (koncentracją) podmiotów w ramach danej branży ($LQ > 1$), a które ich niedoborem ($LQ < 1$) w odniesieniu do obszaru referencyjnego, którym w niniejszych analizach była Polska. Koncentracja terytorialna została przedstawiona na poziomie powiatów, podregionów oraz w wymiarze ogólnokrajowym w odniesieniu do pozostałych województw.

⁷ Terytorialna koncentracja podmiotów – analiza ilościowa służąca określeniu struktury i koncentracji podmiotów przemysłów kreatywnych w latach 2010-2016, w tym każdej branży objętej badaniem, uwzględnia aspekt lokalizacji i koncentracji podmiotów przemysłów kreatywnych w województwie małopolskim w podziale na powiaty i podregiony (NTS 4 i NTS 3). Analiza została przeprowadzona przy wykorzystaniu metodologii obliczania współczynnika lokalizacji/*location quotient* (LQ) oraz danych statystycznych. Wskaźnik ten jest miarą koncentracji działalności gospodarczej w danej branży na obszarze badanym w odniesieniu do obszaru referencyjnego (kraju). Współczynnik lokalizacji obliczony był według wzoru: $LQ_i = (x_i/x)/(X_i/X)$; gdzie:

- LQ_i to wskaźnik lokalizacji branży i w danym regionie (tu: w Małopolsce),
- x_i to wartość danego wskaźnika (liczba podmiotów) dla branży i (dla wszystkich kodów PKD przypisanych przemysłowi kreatywnemu i tu czegoś brakuje) w danym regionie (tu: w Małopolsce),
- x to całkowita wartość danego wskaźnika we wszystkich branżach w danym regionie (tu: w Małopolsce),
- X_i to wartość danego wskaźnika dla branży i w obszarze referencyjnym (tu: w gospodarce narodowej),
- X to całkowita wartość danego wskaźnika we wszystkich branżach w obszarze referencyjnym (tu: w gospodarce narodowej).

W celu oszacowania wskaźnika lokalizacji zgromadzone zostały dane na temat liczby podmiotów we wszystkich branżach – dla kraju (jako obszaru referencyjnego) oraz Małopolski (NTS 3 i NTS 4) dla kodów PKD zaklasyfikowanych do poszczególnych branż kreatywnych.

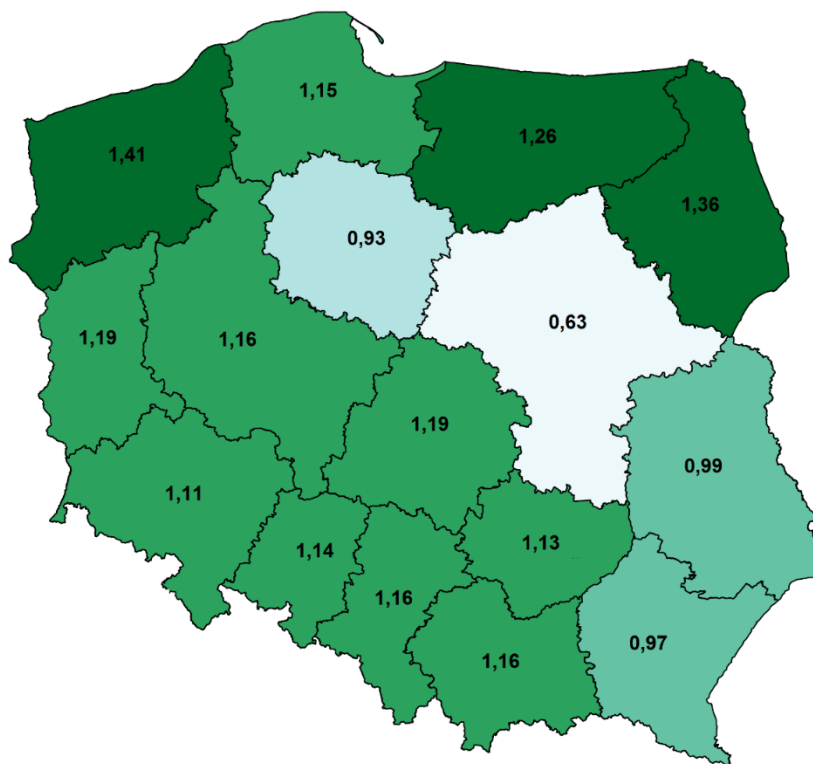
Na tle wszystkich polskich województw Małopolskę można zaliczyć do obszarów o niewielkiej specjalizacji regionalnej w branży architektury – wskaźnik LQ w latach 2010-2016 oscylował w granicach 1,2, choć w latach 2015-2016 koncentracja terytorialna uległa zauważalnemu zwiększeniu. Największe nasycenie podmiotami branży odnotowywały w badanych latach województwa podlaskie oraz zachodniopomorskie. Niższy wskaźnik LQ reprezentowały województwa: mazowieckie, kujawsko-pomorskie, lubelskie, podkarpackie (w latach 2013-2016), a w roku 2016 także dolnośląskie.

Tabela 4. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w poszczególnych województwach w latach 2010-2016

WOJEWÓDZTWO	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
DOLNOŚLĄSKIE	1,15	1,13	1,13	1,14	1,13	1,13	1,11
KUJAWSKO-POMORSKIE	0,82	0,85	0,87	0,88	0,90	0,91	0,93
LUBELSKIE	0,91	0,94	0,93	0,97	0,98	0,97	0,99
LUBUSKIE	1,23	1,23	1,24	1,21	1,21	1,19	1,19
ŁÓDZKIE	1,15	1,15	1,15	1,16	1,18	1,18	1,19
MAŁOPOLSKIE	1,22	1,22	1,19	1,19	1,19	1,17	1,16
MAZOWIECKIE	0,64	0,64	0,64	0,63	0,62	0,63	0,63
OPOLSKIE	1,09	1,07	1,09	1,10	1,10	1,12	1,14
PODKARPACKIE	1,02	1,03	1,01	1,02	0,96	0,98	0,97
PODLASKIE	1,54	1,52	1,48	1,44	1,44	1,39	1,36
POMORSKIE	1,12	1,11	1,12	1,15	1,15	1,16	1,15
ŚLĄSKIE	1,11	1,10	1,10	1,10	1,13	1,15	1,16
ŚWIĘTOKRZYSKIE	1,02	1,02	1,01	1,04	1,06	1,10	1,13
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	1,19	1,22	1,20	1,19	1,20	1,23	1,26
WIELKOPOLSKIE	1,09	1,09	1,13	1,15	1,15	1,15	1,16
ZACHODNIOPOMORSKIE	1,42	1,43	1,42	1,43	1,44	1,42	1,41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 3. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w podziale na województwa w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

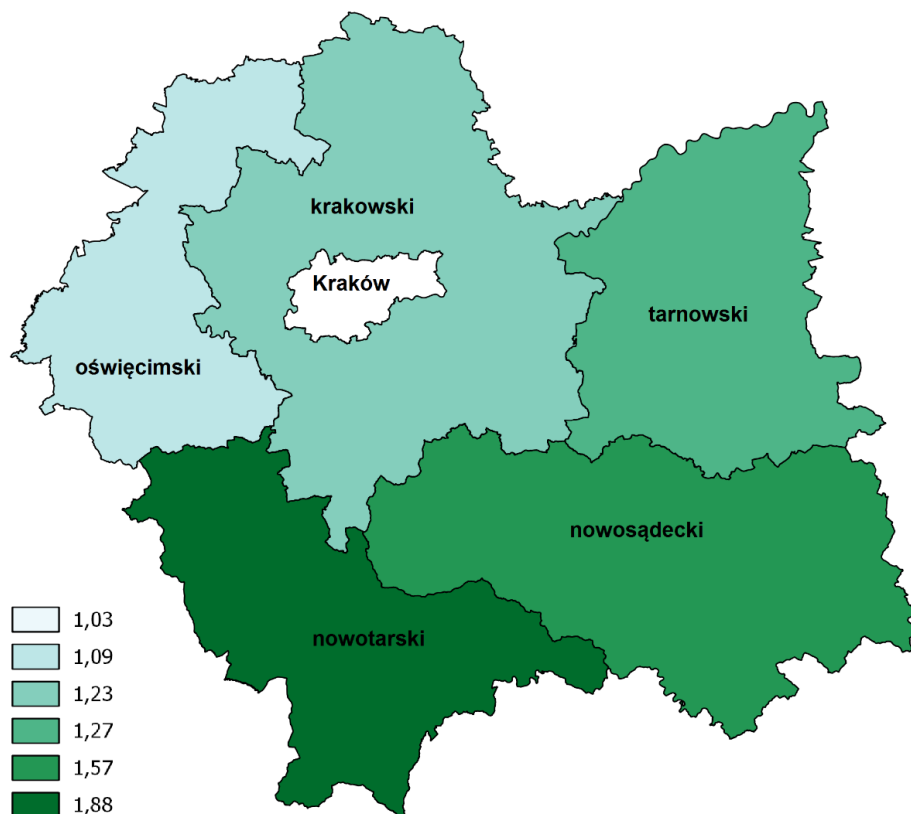
Przy analizie wskaźnika lokalizacji dla podregionów województwa małopolskiego zauważyć można występowanie koncentracji terytorialnej we wszystkich jednostkach terytorialnych tego typu. Omawianą specjalizację można więc uznać za dość silnie reprezentowaną na tle pozostałych branż w podregionach. Najwyższa wartość współczynnika LQ w latach 2010-2016 występowała w podregionie nowotarskim (między 1,78 a 1,90). Zauważalne nasycenie podmiotami branży architektury występowało w badanych latach również w podregionie nowosądeckim. W badanym okresie nie występowały istotne zmiany w koncentracji terytorialnej podmiotów reprezentujących branżę. Wskaźnik w podregionach uległ lekkiemu spadkowi w latach 2011-2012 przy zachowaniu ogólnej tendencji wzrostowej.

Tabela 5. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w podregionach województwa małopolskiego w latach 2010-2016

PODREGION	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
KRAKOWSKI	1,28	1,29	1,25	1,22	1,23	1,23	1,23
M. KRAKÓW	1,11	1,09	1,07	1,07	1,06	1,04	1,03
NOWOSĄDECKI	1,70	1,66	1,60	1,57	1,57	1,51	1,57
NOWOTARSKI	1,87	1,78	1,80	1,85	1,87	1,90	1,88
OŚWIĘCIMSKI	1,05	1,10	1,07	1,12	1,12	1,12	1,09
TARNOWSKI	1,20	1,32	1,26	1,21	1,24	1,21	1,27

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rycina 4. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w podregionach województwa małopolskiego w roku 2016

W większości powiatów województwa małopolskiego występuje koncentracja terytorialna podmiotów w ramach branży architektury. W latach 2010-2016 wskaźnik lokalizacji wahał się między 0,61 a 2,34. W nielicznych powiatach wynosił jednak poniżej 1 – w większości analizowanych lat w powiecie dąbrowskim, oświęcimskim i proszowickim. Powiatem szczególnie wyróżniającym się pod względem nadreprezentacji podmiotów w branży w tych latach był powiat tatrzański, w którym współczynnik LQ we wszystkich analizowanych latach kształtował się na poziomie powyżej 2, co świadczy o silnej specjalizacji terytorialnej na tym obszarze w stosunku do liczby pozostałych podmiotów w ramach innych branż funkcjonujących w powiecie. Specyfika tradycji Podhala, dotycząca m. in. bogatej architektury, sprawia, że powiat tatrzański koncentruje twórcze osobowości, które inspirując się dorobkiem kulturowym miejsca wyznaczają obecne trendy⁸. Pozostałymi powiatami o dość wysokiej wartości wskaźnika były powiaty: gorlicki, limanowski, nowotarski oraz myślenicki. W latach 2010-2016 zauważyć można, z pewnymi wahaniami w okresie 2014-2015, wzrost koncentracji w ramach branży we wszystkich jednostkach administracyjnych województwa. Zauważalny spadek koncentracji terytorialnej w latach 2010-2016 wystąpił w północno-zachodnich powiatach województwa małopolskiego.

⁸ Stowarzyszenie im. M. Karłowicza w Zakopanem, *Analiza powiatu tatrzańskiego i gmin wchodzących w jego skład w kontekście aktualnie prowadzonej polityki kulturalnej oraz możliwości redefinicji tej polityki*, Dąbrowa Górnicza 2014, s. 33.

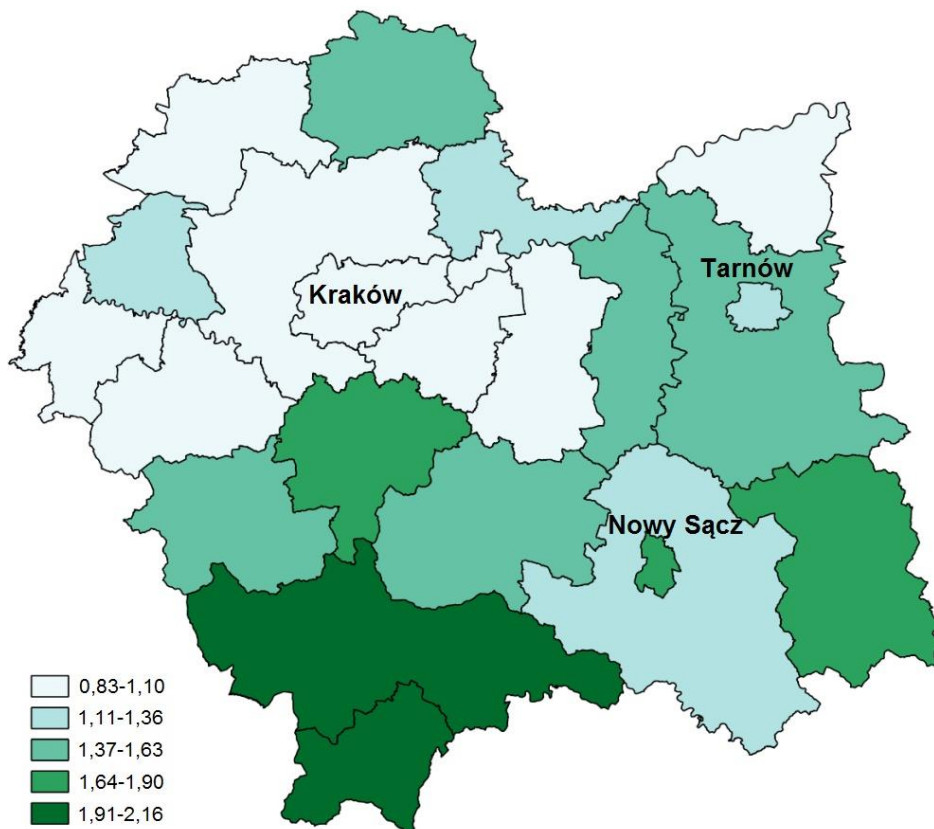
Tabela 5. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w powiatach województwa małopolskiego w latach 2010-2016⁹

POWIAT	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
BOCHEŃSKI	1,49	1,46	1,42	1,42	1,38	1,37	1,43
BRZESKI	0,99	1,30	1,08	1,02	1,11	1,03	0,94
CHRZANOWSKI	1,22	1,14	1,16	1,29	1,37	1,42	1,35
DĄBROWSKI	0,68	0,77	0,61	0,69	0,81	0,83	0,83
GORLICKI	1,98	1,96	1,86	1,86	1,81	1,78	1,81
KRAKOWSKI	1,20	1,20	1,17	1,14	1,14	1,11	1,08
LIMANOWSKI	1,65	1,74	1,69	1,70	1,83	1,56	1,62
M. KRAKÓW	1,11	1,09	1,07	1,07	1,06	1,04	1,03
M. NOWY SĄCZ	1,76	1,69	1,60	1,62	1,55	1,56	1,65
M. TARNÓW	1,24	1,29	1,30	1,21	1,18	1,15	1,29
MIECHOWSKI	1,59	1,56	1,32	1,38	1,37	1,50	1,56
MYŚLENICKI	1,63	1,63	1,62	1,68	1,73	1,76	1,75
NOWOSĄDECKI	1,41	1,36	1,35	1,22	1,26	1,22	1,29
NOWOTARSKI	1,68	1,72	1,78	1,82	1,87	1,85	1,91
OLKUSKI	1,03	1,07	1,06	1,14	1,12	1,06	1,07
OŚWIĘCIMSKI	0,91	1,02	1,04	1,05	1,04	0,99	0,98
PROSZOWICKI	1,08	1,18	0,97	0,91	0,87	1,01	1,17
SUSKI	1,53	1,20	1,22	1,28	1,30	1,39	1,40
TARNOWSKI	1,38	1,56	1,48	1,48	1,56	1,52	1,53
TATRZAŃSKI	2,34	2,23	2,19	2,25	2,23	2,29	2,16
WADOWICKI	1,11	1,17	1,04	1,05	1,01	1,05	1,01
WIELICKI	1,00	1,11	1,08	1,00	1,02	1,06	1,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁹ Koncentracja terytorialna podmiotów w ramach branży w danej jednostce terytorialnej, określana za pomocą współczynnika LQ, występuje w przypadku, gdy $LQ > 1$. Wartość współczynnika $LQ < 1$ oznacza zaś, że nie występuje koncentracja terytorialna podmiotów w ramach branży w danej jednostce terytorialnej.

Rycina 5. Współczynnik koncentracji terytorialnej (LQ) podmiotów w branży architektury w powiatach województwa małopolskiego w roku 2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5.2. Udział branży architektury w małopolskim PKB

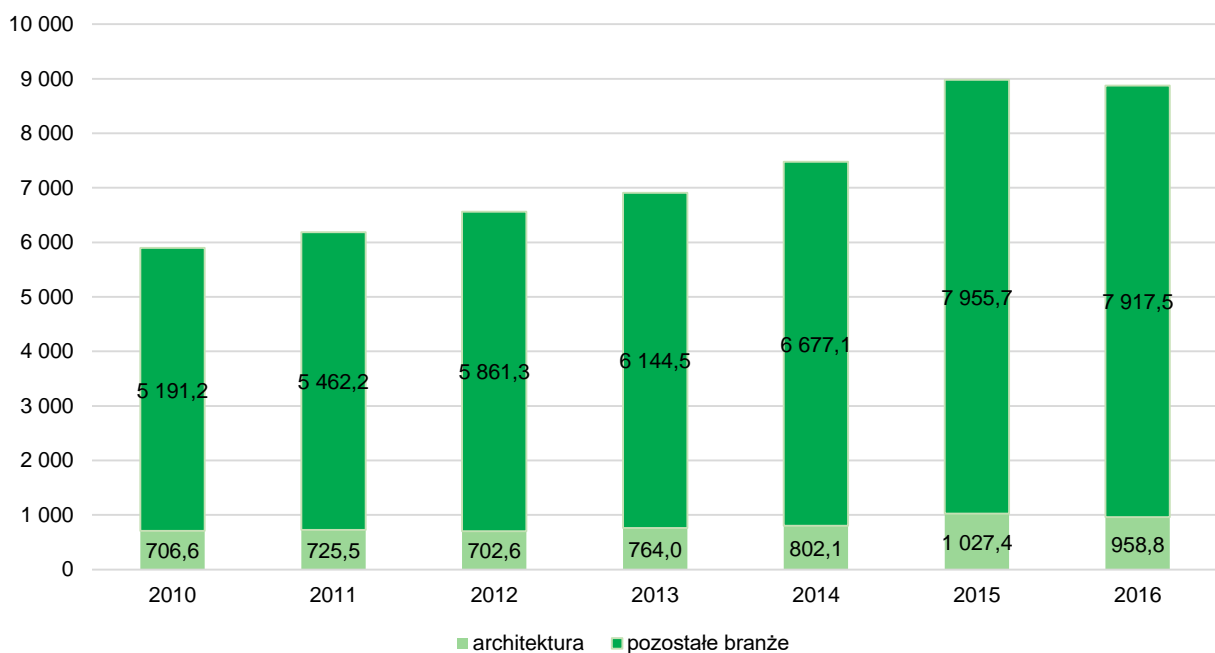
Punktem wyjścia do wyliczenia wartości dodanej w branży architektury był oszacowany wcześniej poziom zatrudnienia w tej branży na podstawie liczby aktywnych podmiotów gospodarczych z siedzibą firmy na terenie województwa małopolskiego w podziale na sekcje PKD 2007 oraz wielkości zatrudnienia w tych podmiotach (w oparciu o dane Urzędu Statystycznego w Krakowie oraz dane zebrane w badaniu ankietowym). Wartość dodaną obliczono poprzez pomnożenie poziomu zatrudnienia i wydajności pracy na jednego zatrudnionego. Wydajność pracy została zdefiniowana jako wartość dodana przypadająca na jednego pracującego i oszacowana przez podzielenie wartości dodanej dla całej sekcji (ze względu na brak dostępnych danych na niższym poziomie agregacji). Oszacowana wartość dodana branży architektonicznej stanowi w poszczególnych latach między 0,6 a 0,7 proc. PKB regionu.

Tabela 6. Wartość dodana oraz szacunkowy wkład do PKB Małopolski

Rok	Wartość dodana	Szacunkowy wkład do PKB Małopolski
	mln zł	%
2010	706,6	0,6
2011	725,5	0,6
2012	702,6	0,6
2013	764,0	0,6
2014	802,1	0,6
2015	1 027,4	0,7
2016	958,8	0,6

Źródło: Obliczenia własne.

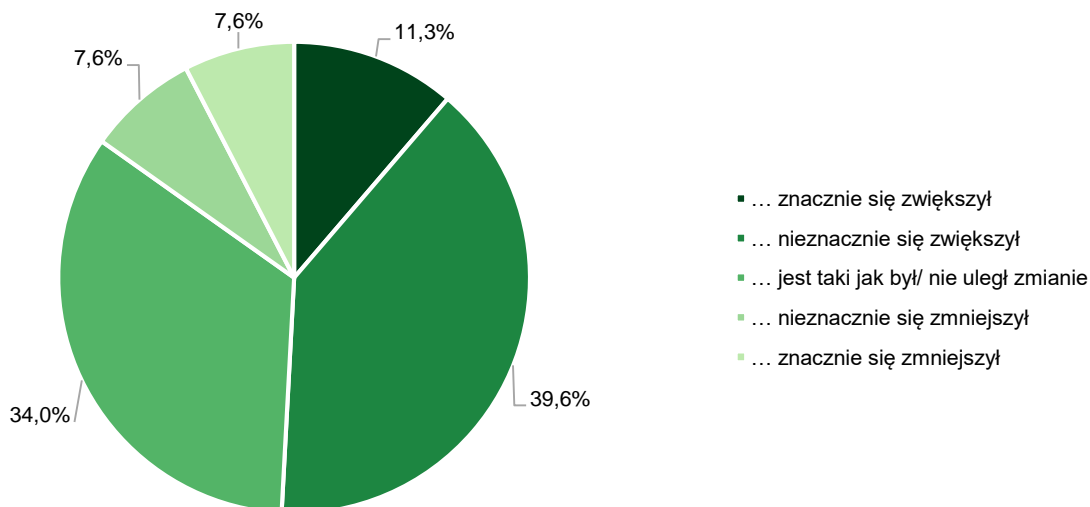
Wykres 6. Branża architektura na tle pozostałych branż kreatywnych – wartość dodana brutto w mln zł

Źródło: Obliczenia własne.

Ponad połowa badanych przedsiębiorców (50,9 proc.) zadeklarowała zwiększenie przychodu netto w obszarze prowadzonej działalności kreatywnej w 2017 roku w stosunku do roku 2016, przy czym 11,3 proc. zanotowało znaczne zwiększenie, a 39,6 proc. nieznaczne. Ponad 1/3 badanych wskazała, że przychód netto nie uległ zmianie, a 15,2 proc. respondentów z branży deklorowało zmniejszenie.

Wykres 7. Odsetek odpowiedzi na pytanie o wysokość przychodu netto w obszarze działalności kreatywnej w 2017 roku w stosunku do 2016 roku (n = 53)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

5.3. Rynek pracy branży architektury w Małopolsce

Analizy w zakresie wielkości zatrudnienia ze względu na brak danych GUS na odpowiednim poziomie szczegółowości oszacowano na podstawie klas wielkości podmiotów przypisanych w bazie REGON oraz deklarowanej wielkości zatrudnienia w przeprowadzonym badaniu ankietowym. Tym samym wszelkie analizy dotyczące rynku pracy opierają się o oszacowany poziom zatrudnienia podmiotów z danej branży.

Liczba zatrudnionych w branży architektury w latach 2010-2016 ulegała wzrostowi, jednak z wahaniami odnotowywanymi co 2-3 lata (spadki liczby podmiotów między latami 2011-2012 oraz 2014-2015). Największa zmiana nastąpiła między rokiem 2013 i 2014, kiedy liczba podmiotów wzrosła o 501, podczas gdy w kolejnym roku (2015) spadła o 334. Między rokiem 2015 i 2016 można zaobserwować przyrost o kilkadziesiąt podmiotów.

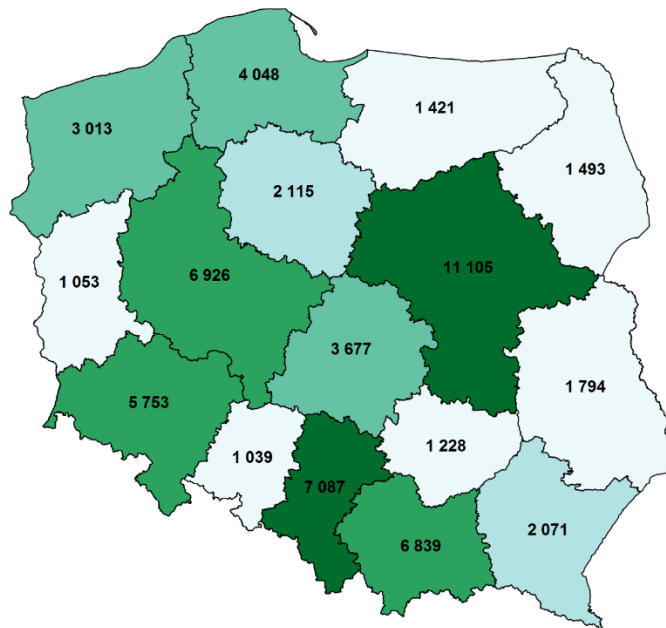
Tabela 7. Liczba zatrudnionych w branży architektury w województwie małopolskim w latach 2010-2016

BRANŻA	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
ARCHITEKTURA	6 363	6 687	6 574	6 610	7 111	6 777	6 839
ZMIANA LICZBY ZATRUDNIONYCH ROK DO ROKU	-	5,1%	-1,7%	0,5%	7,6%	-4,7%	0,9%
ZMIANA LICZBY ZATRUDNIONYCH W STOSUNKU DO 2010 R. (2010 R. = 100%)	100,0%	105,1%	103,3%	103,9%	111,7%	106,5%	107,5%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

W porównaniu do pozostałych regionów w województwie małopolskim w 2016 roku w branży architektury zatrudnionych było stosunkowo dużo osób. Większe zatrudnienie niż w Małopolsce odnotowano w województwie mazowieckim, śląskim i wielkopolskim.

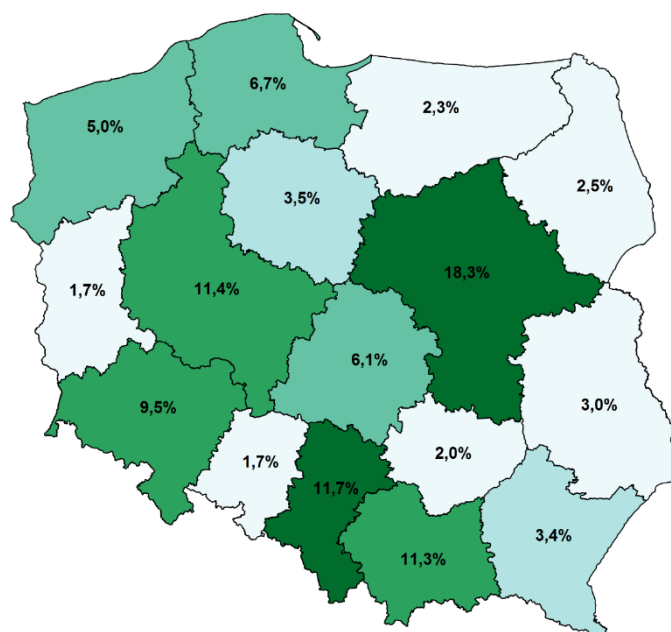
Rycina 6. Liczba zatrudnionych w branży architektury w poszczególnych województwach w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na poniższej rycinie zaprezentowano udział zatrudnionych w branży architektury w poszczególnych województwach w ogólnej liczbie zatrudnionych w tej branży w Polsce. Największy odsetek notuje w tym obszarze województwo mazowieckie (niemal 20 proc.), natomiast w Małopolsce wskaźnik ten plasuje się na poziomie 11,3 proc.

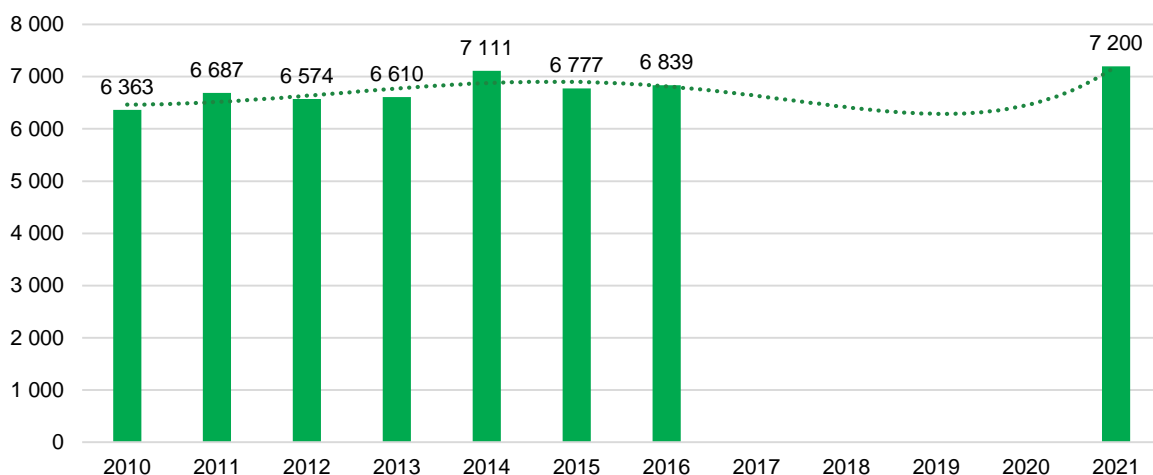
Rycina 7. Odsetek zatrudnionych w branży architektury w poszczególnych województwach w 2016 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Według przeprowadzonej prognozy w latach 2017-2019 zakłada się spadek zatrudnienia w branży, po czym ponowny jego przyrost w latach 2020-2021. Ze względu na zauważalne wahania w liczbie zatrudnionych w latach 2010-2016 prawdopodobieństwo realizacji tego scenariusza nie jest wysokie. Linia trendu jest najbardziej wiarygodna wówczas, gdy jej wartość R kwadrat jest równa lub zbliżona do 1, podczas gdy w tym przypadku wynosi 0,58. Z prognoz wynika, że w 2021 roku zatrudnienie w branży może osiągnąć wartość zbliżoną do 7,2 tysiąca osób.

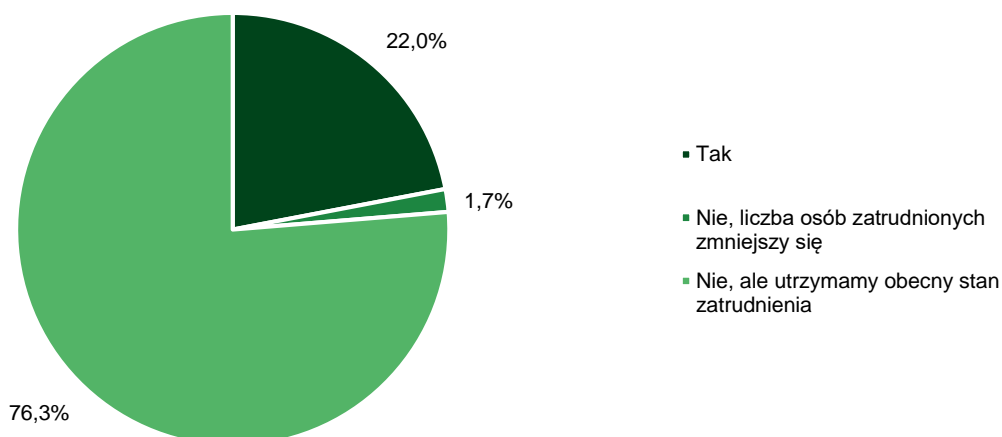
Wykres 8. Liczba zatrudnionych w branży architektura w województwie małopolskim w latach 2010-2016 wraz z linią trendu na kolejnych 5 lat

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

W ramach badania CAWI/CATI analizowano plany podmiotów z branży architektury związane z zatrudnieniem nowych pracowników w 2019 roku. W większości z nich (ponad 76 proc.) zakładane jest utrzymanie obecnego stanu zatrudnienia, a ponad 22 proc. ankietowanych zadeklarowało powiększenie zespołu o nowych pracowników.

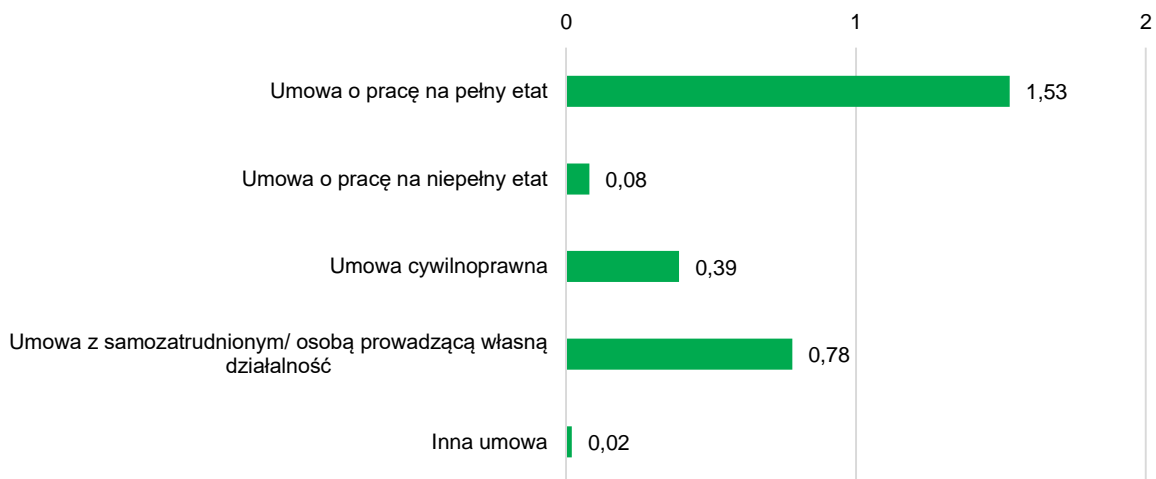
Wykres 9. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Czy w 2019 roku planowane jest powiększenie zespołu, tj. zatrudnienie dodatkowych pracowników (niezależnie od formy zatrudnienia)?” (n = 59)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Wśród podmiotów z branży architektury uczestniczących w badaniu CAWI/CATI przeważa zatrudnianie na podstawie umowy o pracę na pełny etat. W drugiej kolejności jest umowa z samozatrudnionym/osobą prowadzącą własną działalność.

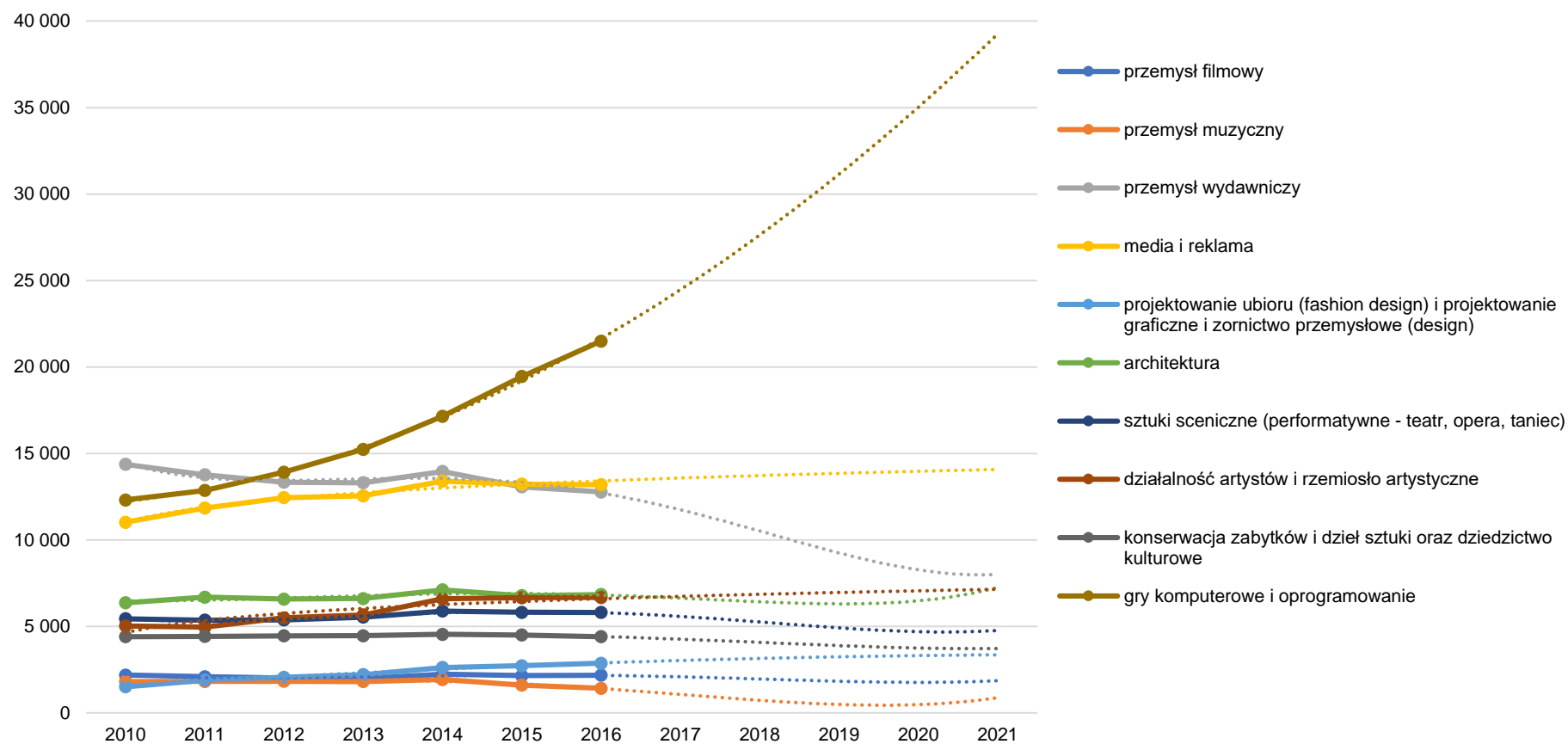
Wykres 10. Średnia liczba pracowników zatrudnionych w poszczególnych formach w województwie małopolskim (n = 59)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Zatrudnieni w branży architektury stanowili w latach 2010-2015 czwartą pod względem liczebności reprezentację spośród wszystkich badanych branż przemysłów kreatywnych. W roku 2016 architektura ustąpiła natomiast miejsca branży działalności artystycznej i rzemiosła artystycznego. Tendencja spadkowa, wedle prognoz, powinna utrzymać się do roku 2020, a w kolejnym roku architektura znajdzie się na poziomie wspomnianej branży.

Wykres 11. Liczba zatrudnionych w branży architektury w województwie małopolskim w latach 2010-2016 wraz z linią trendu na tle pozostałych branż

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Udział zatrudnionych zajmujących się kreatywną działalnością w ogólnej liczbie aktywnych zawodowo w województwie małopolskim w latach 2010-2016 kształtował się na stałym poziomie. Spadek liczby zatrudnionych w branży architektury między rokiem 2011 i 2012 miał odzwierciedlenie w spadku wartości wskaźnika z 0,47 proc. do 0,45 proc. Między rokiem 2013 i 2014, kiedy nastąpił znaczny wzrost liczby zatrudnionych w branży, wskaźnik również uległ zwiększeniu (0,49 proc). Mimo dość odczuwalnego spadku liczby aktywnych zawodowo w województwie małopolskim w roku 2015 wskaźnik udziału ludności zajmującej się kreatywną działalnością w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo wzrósł o 0,01 p.p. Widoczne wahanie wskaźnika wystąpiło jednakże w 2016 roku, kiedy spadł on o 0,04 p.p. w stosunku do roku poprzedniego i wyniósł ostatecznie 0,46 proc. Zatrudnieni w branży architektury stanowili w 2016 roku 8,8 proc. zatrudnionych w branży kreatywnej w Małopolsce, co pokazuje, że branża odnotowała spadek w porównaniu do poprzednich lat.

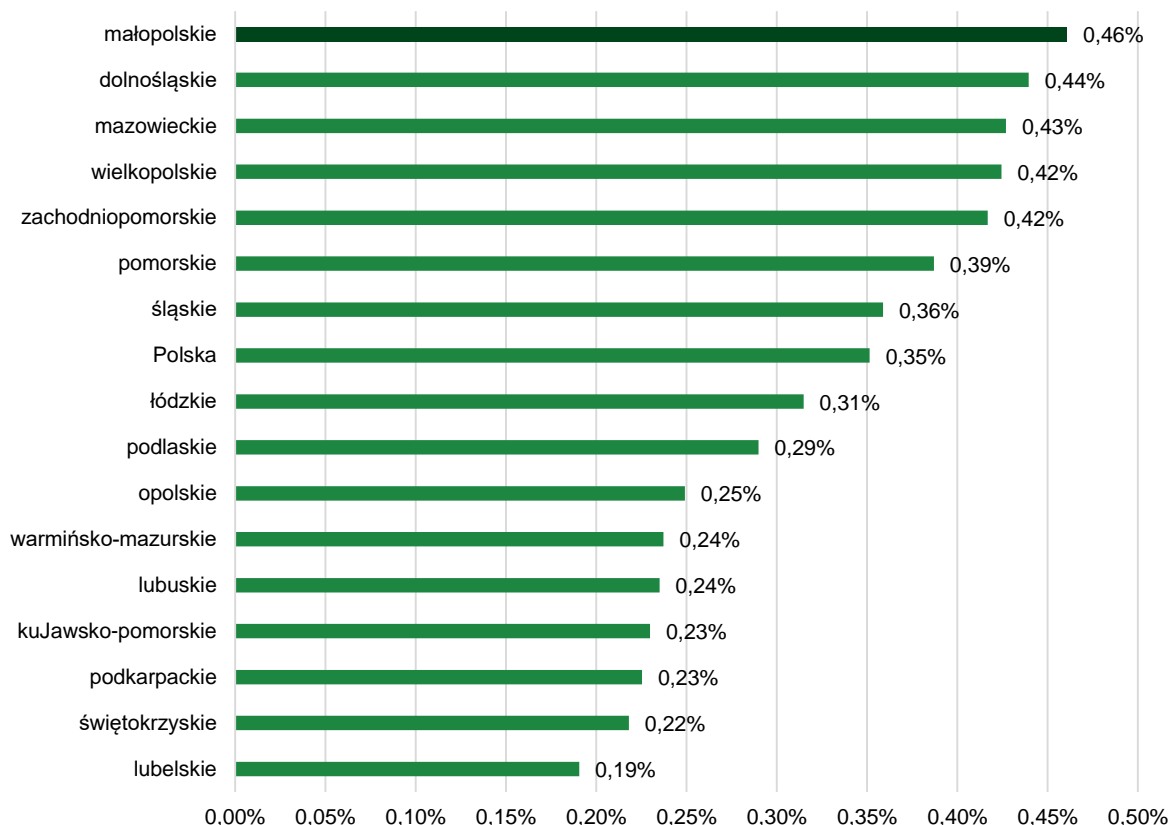
Tabela 8. Udział ludności zajmującej się zawodowo kreatywną działalnością w branży architektury w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo w województwie małopolskim w latach 2010-2016

LP	BRANŻA	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1	AKTYWNI ZAWODOWO OGÓŁEM MAŁOPOLSKA	1 386 000	1 422 000	1 448 000	1 475 000	1 450 000	1 368 000	1 484 000
2	LICZBA ZATRUDNIONYCH W BRANŻY KREATYWNEJ ŁĄCZNIE	64 417	65 674	67 475	69 353	75 419	75 965	77 642
3	ARCHITEKTURA LICZBA ZATRUDNIONYCH	6 363	6 687	6 574	6 610	7 111	6 777	6 839
4	WSKAŹNIK 1 $WSK_1 = (LP3/LP1)*100\%$	0,46%	0,47%	0,45%	0,45%	0,49%	0,50%	0,46%
5	WSKAŹNIK 2 $WSK_2 = (LP3/LP2)*100\%$	9,9%	10,2%	9,7%	9,5%	9,4%	8,9%	8,8%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Branża architektury w województwie małopolskim charakteryzowała się w roku 2016 najsilniejszą pozycją na tle pozostałych województw, biorąc pod uwagę udział zatrudnionych w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo. Podobną wartość wskaźnika – 0,44 proc.– odnotowało województwo dolnośląskie.

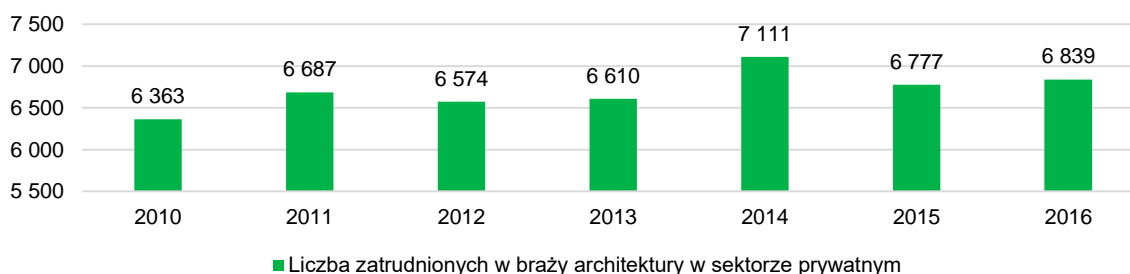
Wykres 12. Udział ludności zajmującej się kreatywną działalnością zawodowo w branży architektury w ogólnej liczbie osób aktywnych zawodowo w województwie małopolskim w roku 2016 na tle pozostałych województw i Polski

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Zatrudnienie w branży architektury koncentruje się wyłącznie w prywatnym sektorze własności. Wszelkie wahania – wzrosty i spadki zatrudnienia – następujące w latach 2010-2016 należy więc odnosić do działalności podmiotów prywatnych.

Wykres 13. Liczba zatrudnionych w branży architektura w poszczególnych sektorach własności w województwie małopolskim w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Poniższa tabela prezentuje dane dotyczące odsetka osób zatrudnionych w branży architektury w stosunku do ogólnej liczby osób w pracujących na poziomie podregionów. Dane te przedstawiono następnie

na rycinie. Analogiczne dane prezentuje kolejna rycina w odniesieniu do powiatów.

Największy udział osób zajmujących się zawodowo działalnością kreatywną związaną z branżą architektury występuje w podregionie miasta Krakowa (odsetek zatrudnionych w branży na tle wszystkich zatrudnionych w podregionie wynosi 1,1 proc.). Podobny wskaźnik (1 proc.) występuje w podregionie nowotarskim. Najniższy stopień koncentracji branży notuje podregion oświęcimski.

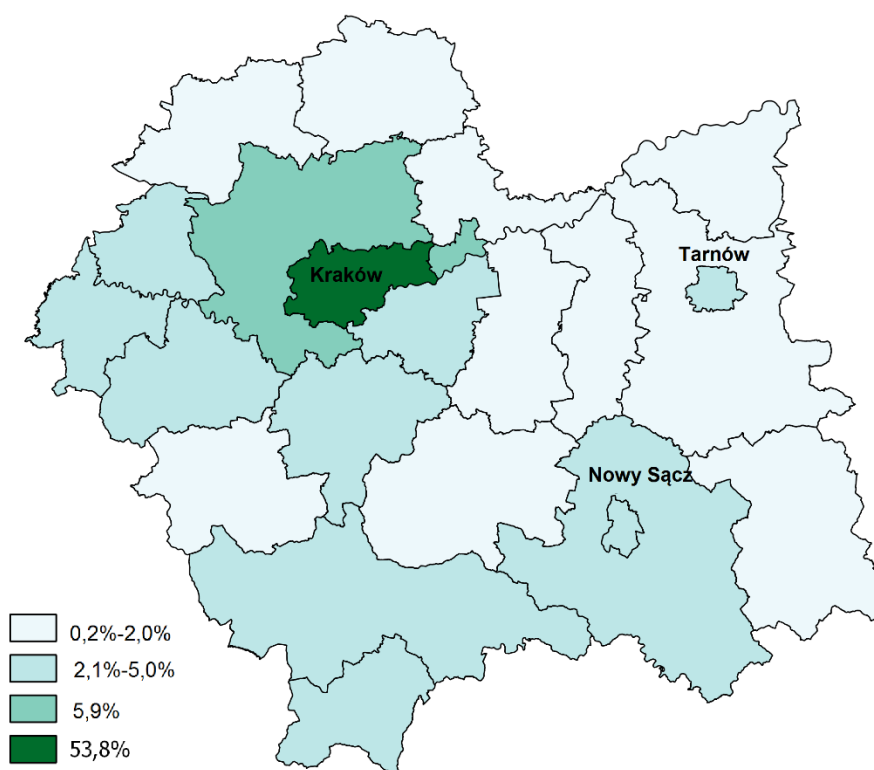
Tabela 9. Udział zatrudnionych w branży architektura w ogóle zatrudnionych w subregionach w województwie małopolskim w 2016 roku

PODREGION	WSKAŹNIK KONCENTRACJI ZATRUDNIONYCH
krakowski	0,8%
tarnowski	0,6%
oświęcimski	0,5%
nowosądecki	0,8%
m. Krakowa	1,1%
nowotarski	1,0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Przy analizie udziału profesjonalistów z branży na tle wszystkich zatrudnionych w danym powiecie należy zwrócić uwagę na dość wysoką koncentrację odnotowywaną w mieście Kraków. Dość wysoko wskaźnik ten kształtuje się też w powiecie krakowskim. Najmniej licznie branża reprezentowana jest natomiast w powiecie dąbrowskim i proszowickim.

Rycina 8. Udział zatrudnionych w branży architektury w ogóle zatrudnionych w powiatach województwa małopolskiego w 2016 roku

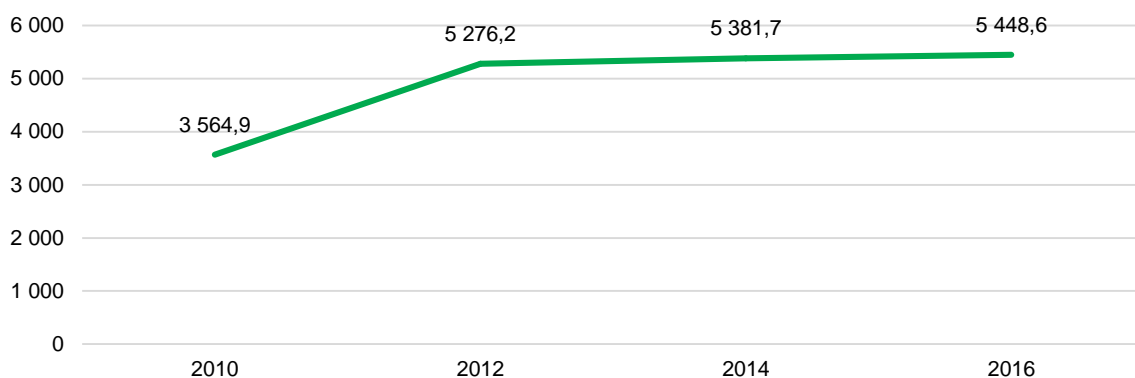

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS i badania CATI.

Charakterystykę zasobów kadrowych oraz wynagrodzeń w branży opracowano na podstawie danych GUS. Dane w formularzu Z-12 zbierane są co dwa lata metodą reprezentacyjną w jednostkach o liczbie pracujących 9 i więcej osób. Dane udostępnione przez GUS prezentują informacje na poziomie województw oraz trzycyfrowych grup działalności według PKD 2007. **Stąd też dane z Z-12 dla badania stanowią jedynie poglądowy, częściowy materiał.** Na potrzeby niniejszego badania dane dla branży architektury przedstawiono przy uwzględnieniu informacji w zakresie trzycyfrowej grupy PKD 71.1.

Na poniższym wykresie przedstawiono średnie zarobki osób pracujących w branży architektury na podstawie danych z formularza Z-12. Odnotować można znaczący skok w średnich zarobkach między rokiem 2010 a 2012. Z kolei w kolejnych latach wynagrodzenia kształtowały się na stabilnym poziomie.

Wykres 14. Średnie zarobki brutto w branży architektury w województwie małopolskim w latach 2010-2016

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z formularza Z-12.

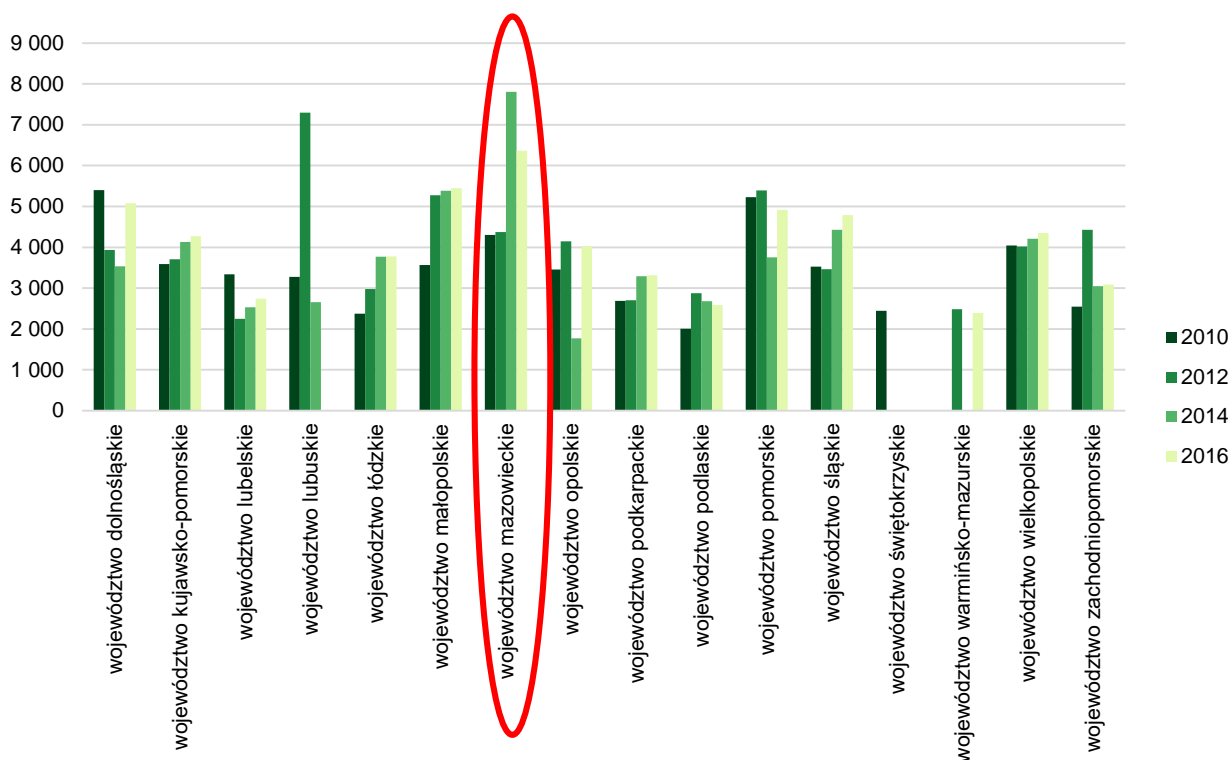
Przedsiębiorcy z branży architektury czerpią zarobki głównie z korzyści skali oferowanych usług, a także z rozwoju technologicznego, co zbliża tę branżę do przedsiębiorstw funkcjonujących poza sektorem kreatywnym¹⁰. Z drugiej jednak strony wyobrażenia zawodu architekta są silnie związane z formą praktykowania zawodu oraz motywacjami¹¹.

Średnie zarobki w branży architektury w Małopolsce na tle pozostałych województw kształtują się wysoko. Na ogół wyższe wynagrodzenia otrzymują profesjonaliści w województwie mazowieckim oraz pomorskim. Szczegółowe informacje prezentuje poniższy wykres.

¹⁰ Narodowe Centrum Kultury, *Rynek pracy artystów*, [w:] Nowości badawcze NCK, 1/2018, s. 65.

¹¹ M. Frąckowiak, *Architektem się bywa*. Raport z badania jakościowego warszawskich architektów, s. 18.

Wykres 15. Średnie zarobki brutto w branży architektury w latach 2010-2016 w podziale na województwa

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z formularza Z-12.

Z kolei poniższa tabela prezentuje zestawienie wybranych, branżowych zawodów z obszaru branży architektury wraz z liczbą pracowników oraz średnimi zarobkami.

Tabela 10. Wybrane, branżowe zawody występujące w danych z formularza Z-12, średnie zarobki w danym roku, liczba osób z danym zawodem

ZAWODY	2010		2012		2014		2016	
	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB
ARCHITEKT			3 181,82	11	5 650,52	31	7 027,32	12
INSPEKTOR NADZORU BUDOWLANEGO					4 250,00	1		
INŻYNIER BUDOWNICTWA – BUDOWLE I DROGI WODNE	3 633,33	12					6 696,00	1
INŻYNIER BUDOWNICTWA – BUDOWNICTWO OGÓLNE	2 155,64	19	4 555,23	47	2 917,91	20	2 200,00	1
INŻYNIER BUDOWNICTWA – BUDOWNICTWO PRZEMYSŁOWE			9 217,87	9	4 945,00	3	12 750,00	1
INŻYNIER BUDOWNICTWA – URZĄDZENIA, INSTALACJE I SIECI ENERGETYCZNE							4 720,00	6
INŻYNIER BUDOWY MOSTÓW							5 813,88	22
KIEROWNIK BUDOWY	7 450,00	2					7 817,89	2
KOSZTORYSANT BUDOWLANY	1 500,00	1			6 761,58	18		
RENOWATOR ZABYTKÓW ARCHITEKTURY			3 000,00	1				

ZAWODY	2010		2012		2014		2016	
	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB	ŚREDNIE ZAROBKI [zł]	LICZBA OSÓB
TECHNIK ARCHITEKT							6 854,06	2
TECHNIK BUDOWNICTWA	5 647,83	23	3 700,54	9	2 240,00	2	2 012,50	4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5.4. Przyszłe kadry branży architektury

Małopolskie uczelnie oferują możliwość kształcenia na kierunku: architektura, dzięki czemu kształtowane są przyszłe kadry branży.

Tabela 11. Możliwości kształcenia w Małopolsce na kierunkach istotnych dla branży.

Architektura			
Lp.	Uczelnia/Placówka edukacyjna	Wydział/Instytut	Kierunek
1	Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu	Instytut Nauk Technicznych	Architektura
2	Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego	Architektury i Sztuk Pięknych	Architektura
3	Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki	Architektury	Architektura

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród wskazanych kierunków w badaniu wzięło udział 146 studentów następujących kierunków kształcenia realizowanych na uczelniach w województwie (tabela poniżej):

Tabela 12. Kierunki kształcenia objęte badaniem

UCZELNIA/SZKOŁA POLICEALNA	KIERUNEK	LICZBA STUDENTÓW/UCZNIÓW
Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego w Krakowie	Architektura	23
Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki	Architektura	106
Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu	Architektura	17
Razem		146¹²

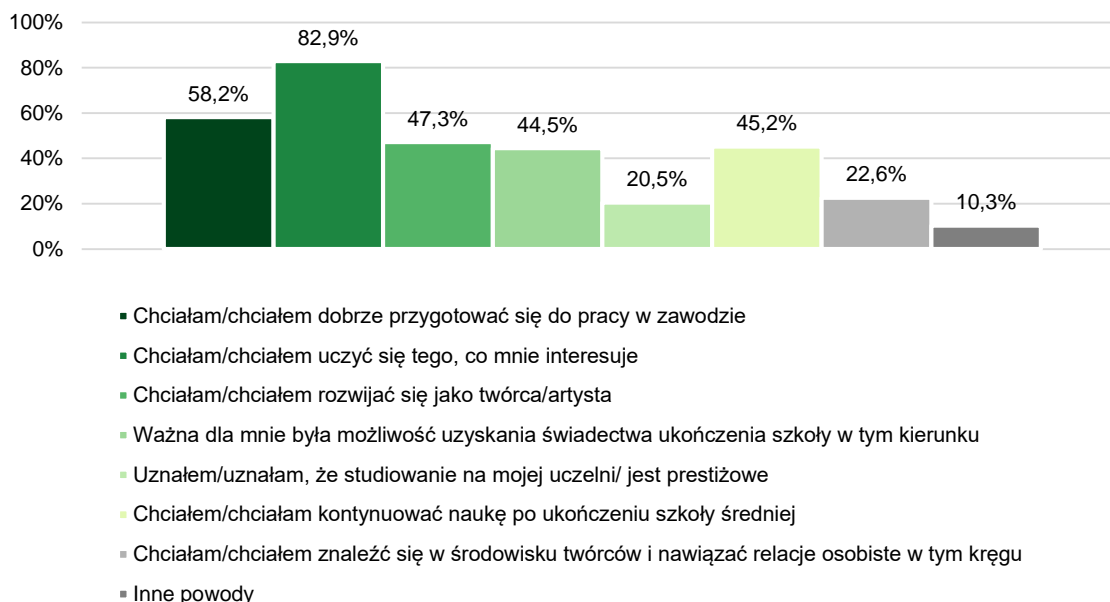
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n=822).

Wybór kierunku kształcenia oraz uczelni był wśród respondentów podyktowany najczęściej chęcią nauki zagadnień, które pozostają w obszarze ich zainteresowań (niemal 83 proc. ankietowanych wskazało taką odpowiedź), a także chęcią dobrego przygotowania do pracy w zawodzie (ponad 58 proc. wskazań). Wynik ten świadczy o dość dobrze sprecyzowanych zamierzeniach studentów i świadomych wyborach ścieżki zawodowej. Jednocześnie dość duże znaczenie podczas decyzji o aplikowaniu na kierunek studiów miała chęć rozwoju

¹² Badaniem objęte były wyłącznie osoby uczące się w ostatniej klasie/studiujące na ostatnim roku studiów (licencjackich lub magisterskich). W momencie badania na kierunkach/specjalnościach wskazanych w tabeli 2. liczba uczących się/studiujących wynosiła: 44 osoby kształcące się na kierunku architektura w Krakowskiej Akademii im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, 250 osób kształcących się na kierunku architektura w Politechnice Krakowskiej i 20 osób kształcących się na kierunku architektura w Podhalańskiej Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej.

badanych osób jako twórców i artystów (ponad 47 proc. wskazań). Najmniej osób utożsamiało się ze stwierdzeniem, że studiowanie na wybranej uczelni jest prestiżowe (20,5 proc. wskazań).

Wykres 16. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Proszę określić, co skłoniło Panią/Pana do wyboru tego kierunku kształcenia oraz uczelni?” (pytanie wielokrotnego wyboru, n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Wśród innych powodów przesądzających o wyborach badanych studentów pojawiły się finansowe korzyści związane z pracą w zawodzie czy pewność uzyskania pożądanej pracy tuż po zakończeniu studiów. Pojawiały się także przypadki inspiracji zaczerpniętych wśród kręgu najbliższych bądź chęci realnego wpływu na przestrzeń oraz samopoczucie innych osób.

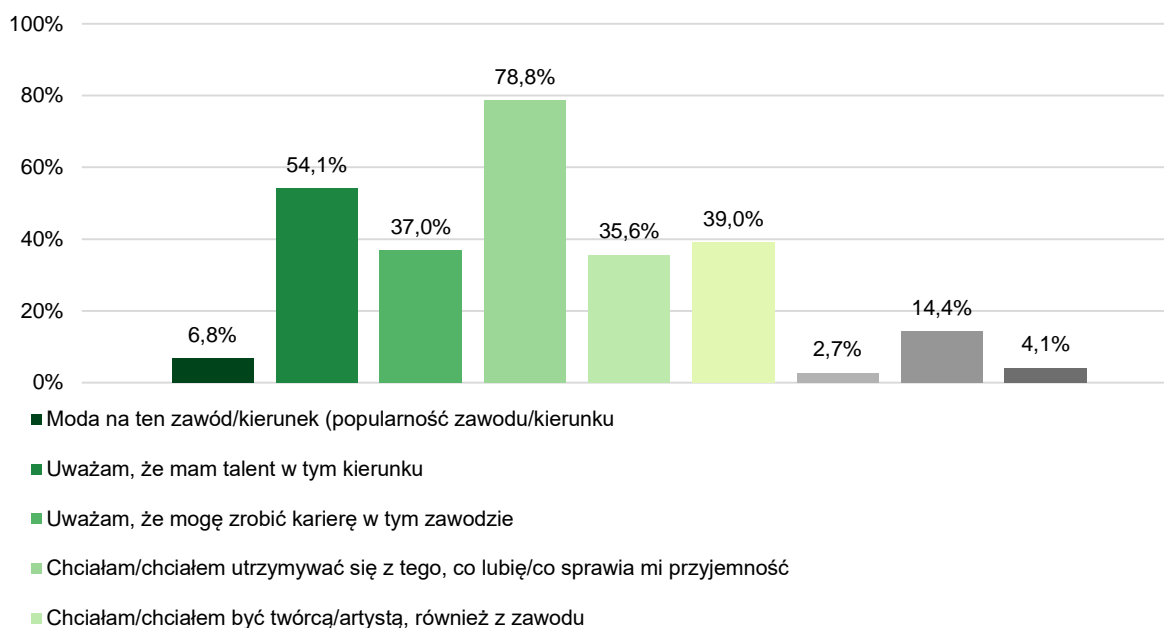
Tabela 13. Częstość wskazań odpowiedzi na pytanie: „Proszę określić, co skłoniło Panią/Pana do wyboru tego kierunku kształcenia oraz uczelni? – inne powody” (n = 146)

INNE POWODY	CZĘSTOŚĆ WSKAZAŃ
Finansowe korzyści związane z pracą w zawodzie	3
Możliwość uzyskania dobrej pracy od razu po studiach	3
Inspiracja osobą z rodziny wykonującą podobny zawód	2
Możliwość wpływania na kształt przestrzeni	2
Społeczny aspekt zawodu związany z kontaktem z ludźmi oraz możliwością kształtowania ich samopoczucia	2
Spełnienie marzeń z dzieciństwa	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Decyzja badanych studentów w zakresie kształcenia w wybranym zawodzie podejmowana była głównie ze względu na chęć uzyskiwania dochodów w pracy, która wykonywana jest dla przyjemności (w badaniu odpowiedź tego typu została wskazana przez niemal 79 proc. osób). Jednocześnie ponad 54 proc. odpowiedzi dotyczyło autoidentyfikacji talentu w ramach zawodu architekta. Dla podjętej przez ankietowanych decyzji najmniejsze znaczenie miało sugerowanie się wyborem znajomych oraz obecna moda na ten zawód i kierunek studiów.

Wykres 17. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Proszę określić, co spowodowało, że zdecydował/a się Pan/Pani na kształcenie w tym zawodzie?” (pytanie wielokrotnego wyboru, n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

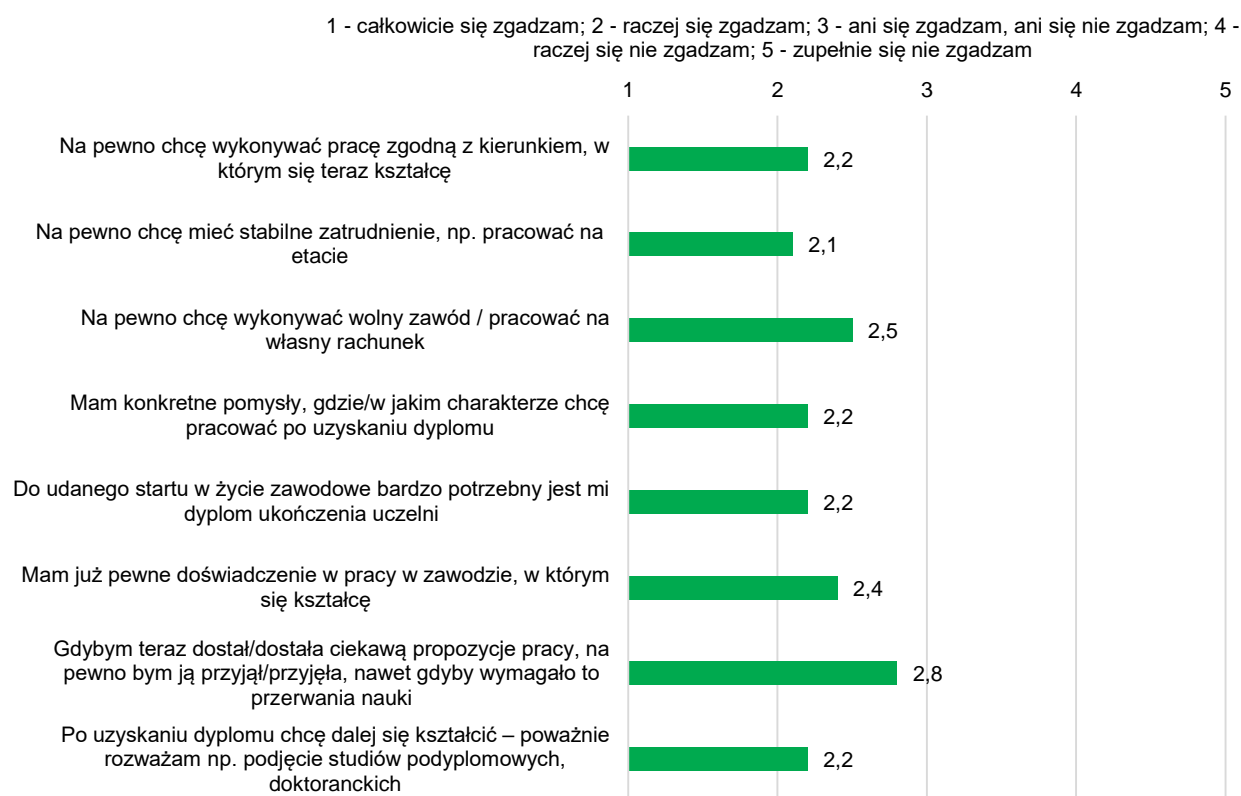
Innymi powodami podjęcia decyzji o kształceniu w tej profesji było poczucie stabilności zawodu architekta jako „przyszłościowego” czy też związanie z branżą jeszcze przed rozpoczęciem studiów.

Tabela 14. Częstość wskazań odpowiedzi na pytanie: „Proszę określić, co spowodowało, że zdecydował/a się Pan/Pani na kształcenie w tym zawodzie? – inne powody” (n = 146)

INNE POWODY	CZĘSTOŚĆ WSKAZAŃ
Kierunek kreatywny	1
Kierunek przyszłościowy	1
Możliwość uzyskania dobrej pracy od razu po studiach	1
Podjęcie studiów było spełnieniem marzeń z dzieciństwa	1
Byłem związany z branżą przed rozpoczęciem studiów	1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Plany zawodowe badanych studentów w największym stopniu dotyczą potrzeby stabilnego zatrudnienia – średni poziom zgodności ankietowanych z takim stwierdzeniem wyniósł 2,1. Podobny poziom zgodności (2,2) wystąpił w przypadku chęci wykonywania pracy zgodnej z kierunkiem, na którym obecnie się kształcą, konkretnych pomysłów odnośnie wykonywanej pracy po ukończeniu studiów, a także potrzeby uzyskania dyplomu ukończenia uczelni w celu rozpoczęcia pracy zawodowej. Badani w najmniejszym stopniu zgadzali się ze stwierdzeniem związanym z porzuceniem kierunku studiów w przypadku otrzymania ciekawej propozycji pracy.

Wykres 18. Odpowiedzi na pytanie: „Jakie ma Pan/Pani plany zawodowe?” (n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Według badanych studentów najbardziej pożądanym miejscem zamieszkania po zakończeniu nauki jest Kraków. Niektórzy wskazali również Warszawę, która jednocześnie została uznana za miejsce atrakcyjniejsze pod kątem możliwości rozwoju kariery zawodowej niż Kraków. Wiele osób wskazywało także na inne miejsca, zarówno destynacje krajowe, jak i zagraniczne, choć te drugie przeważają.

Tabela 15. Najczęstsze odpowiedzi na pytanie: „Gdzie zamieszkałaby Pani/zamieszkałby Pan po zakończeniu nauki, gdyby to zależało wyłącznie od Pani/Pana woli? Proszę nie brać pod uwagę takich czynników jak koszty wynajmu mieszkania, możliwość uzyskania pozwolenia na pracę” (n = 146)

MIEJSCOWOŚĆ	NAJCZĘSTSZE ODPOWIEDZI
Kraków	44
Warszawa	11
Inne (m.in. Wrocław, Gdańsk, Londyn, Berlin, Toronto, Madryt, Barcelona, Zurich, Amsterdam)	91

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Tabela 16. Najczęstsze odpowiedzi na pytanie: „Jak Pan/Pani sądzi, jakie miejsce/miasto daje największe możliwości rozwijania kariery w branży/specjalności, w której się Pan/Pani kształci?” (n = 146)

MIEJSCOWOŚĆ	NAJCZĘSTSZE ODPOWIEDZI
Warszawa	47
Kraków	33
Inne (m.in. Londyn, Berlin, Barcelona, Mediolan, Kopenhaga, Amsterdam, Pekin)	66

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

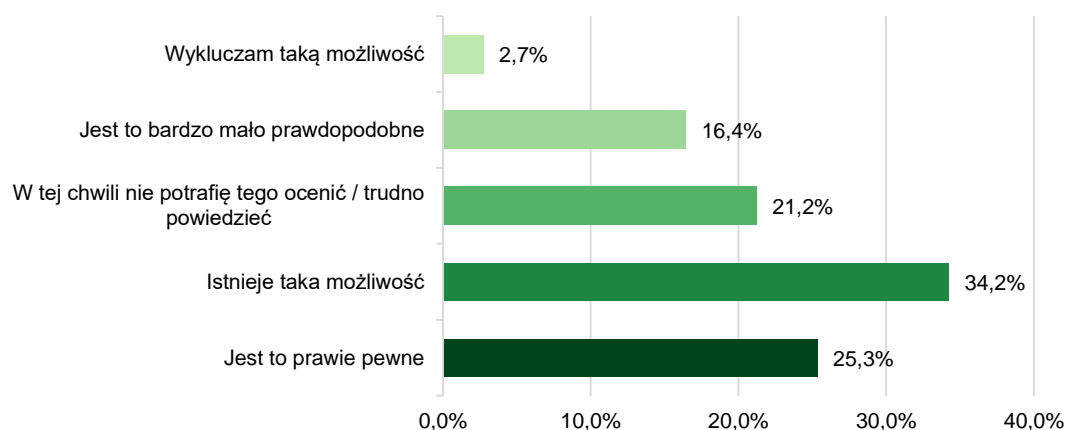
Tabela 17. Najczęstsze odpowiedzi na pytanie: „Gdzie planuje Pan / Pani zamieszkać po zakończeniu nauki?” (n = 146)

MIEJSCOWOŚĆ	NAJCZĘSTSZE ODPOWIEDZI
Kraków	63
Warszawa	13
Inne	70

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Pewność opuszczenia województwa małopolskiego po ukończeniu nauki na uczelni zadeklarowało ponad 25 proc. badanych studentów. Kolejne 34 proc. zakłada, że istnieje możliwość opuszczenia województwa. Potencjalne kadry klasy kreatywnej województwa małopolskiego są więc w pewnym stopniu zagrożone – prawdopodobnie dość duża część absolwentów uczelni wyższych na kierunku architektura opuszcza województwo w poszukiwaniu atrakcyjniejszych miejsc dla rozwoju kariery zawodowej. Jedynie 16 proc. zakłada bardzo niskie prawdopodobieństwo opuszczenia Małopolski.

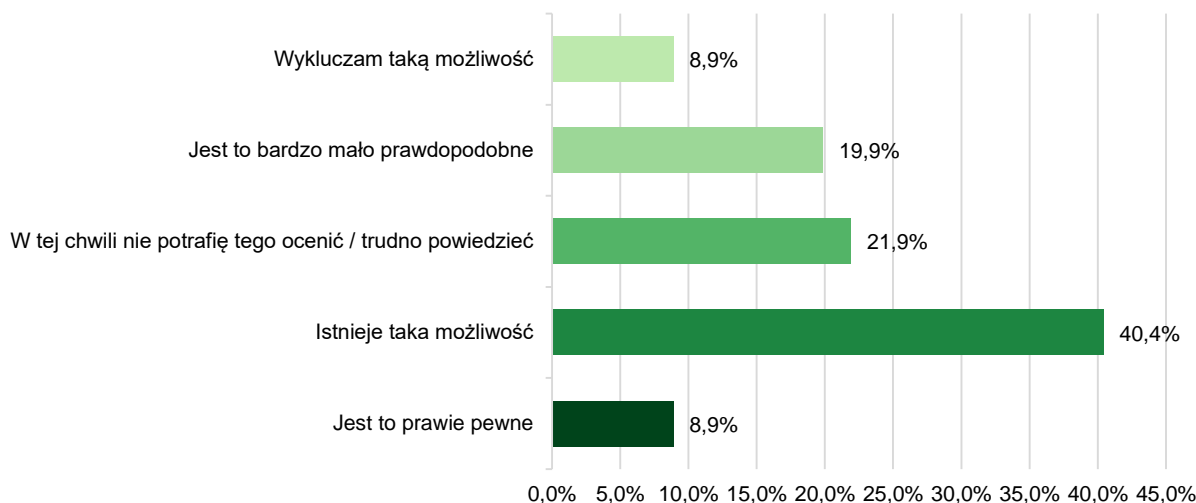
Wykres 19. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Na ile prawdopodobne jest, że po zakończeniu nauki opuści Pan/Pani województwo małopolskie?” (n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Jeśli zaś chodzi o plany opuszczenia kraju – jako pewny uznaje ten fakt niemal 9 proc. ankietowanych studentów. Jednocześnie wysoki odsetek studentów (ponad 40 proc.) twierdzi, że istnieje taka możliwość. Nieco większa część badanych wyklucza wyjazd poza granice kraju (prawie 9 proc.) niż opuszczenie województwa.

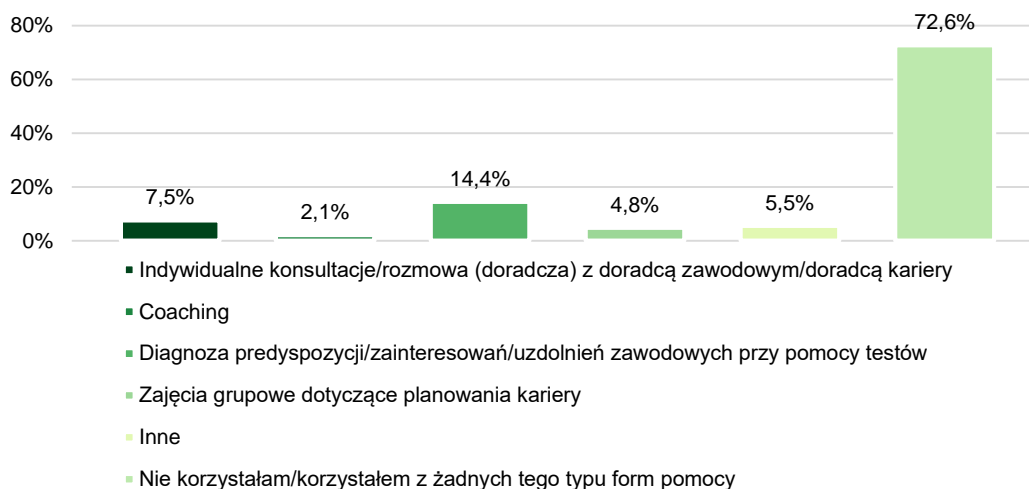
Wykres 20. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Na ile prawdopodobne jest, że po zakończeniu nauki wyjedzie Pan/Pani z Polski?” (n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Decyzje edukacyjne i zawodowe wśród studentów były przeważnie podejmowane samodzielnie, bez wykorzystywania dostępnych form pomocy w tym zakresie. Z diagnozy predyspozycji/zainteresowań/uzdolnień zawodowych przy pomocy testów skorzystało ponad 14 proc. ankietowanych, 7,5 proc. uczestniczyło zaś w indywidualnych konsultacjach z doradcą zawodowym/doradcą kariery.

Wykres 21. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Czy dotychczas korzystał/a Pan/Pani z pomocy przy podejmowaniu decyzji edukacyjnych i zawodowych?” (n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

Deklarowane chęci skorzystania przez studentów z pomocy przy planowaniu kariery zawodowej najczęściej dotyczą indywidualnych konsultacji z doradcą zawodowym lub doradcą kariery. W części przypadków atrakcyjny staje się *coaching* oraz wykorzystywana już przez część osób diagnoza predyspozycji/zainteresowań/uzdolnień

zawodowych przy pomocy testów. Studenci w najmniejszym stopniu skorzystaliby z grupowych zajęć dotyczących planowania kariery.

Wykres 22. Odsetek odpowiedzi na pytanie: „Z jakiej pomocy przy planowaniu kariery zawodowej chciałby/chciałaby Pan/Pani skorzystać?” (n = 146)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z badania uczniów/studentów wybranych kierunków kształcenia (ankieta audytoryjna, n = 822).

5.5. Uwarunkowania i trendy rozwoju branży architektury w Małopolsce

Role odgrywane przez architektów związane są obecnie z przemianami dotyczącymi m. in. zaniku/kryzysu postrzegania architekta jako wizjonera, zwiększania się liczby zawodów oraz aktywności, w ramach których można funkcjonować jako architekt, wciąż rosnącej liczby profesjonalistów, którzy doświadczenie zdobywają poza granicami kraju, a także zmieniającymi się warunkami prawnymi¹³. Profesjonaliści w większym stopniu niż społeczeństwo postrzegają siebie jako twórcę/artystę, odwołując się przy tym do aktu kreowania, momentu twórczego i organizowania przestrzeni czy projektowania funkcji obiektów. Zawód architekta, w odróżnieniu od innych zawodów projektowych, nie opiera się wyłącznie na wykonywaniu obliczeń czy pracy z materiałami.

W ocenie architektów branża w Małopolsce rozwija się umiarkowanie, towarzyszy jej jednak wiele problemów. Jednym z czynników, który utrudnia jej ciągły rozwój, jest chaos i braki w przepisach budowlanych oraz możliwość dowolnej ich interpretacji oraz problemy w obszarze praw autorskich.

(...) nie ma jednolitości, nie wszystkie przepisy są czytelne do końca. Jest wiele luk w przepisach, są chaotycznie ustanawiane, bez spójności z innymi przepisami – tego brakuje. Ktoś we władzach za bardzo się tym nie przejmuje, wydając rozporządzenie takie czy inne, czy one jest zgodne z innymi przepisami, czy nie. I kłopoty

¹³ M. Frąckowiak, *Architektem się bywa. Raport z badania jakościowego warszawskich architektów*, s. 18.

są w realizacji. Mimo że mamy jedno prawo budowlane i przepisy wykonawcze w całej Polsce, to prawda jest taka, że co starostwo, to inaczej jest to traktowane.

IDI, profesjonalista, branża architektury

Obecne uwarunkowania, szczególnie w sferze prawnej, uniemożliwiają znacznej części profesjonalistów rozwój jako twórcy/artysty. Odpowiedzialność architekta za wiele zadań niezwiązanych z projektowaniem utrudnia odnalezienie czasu na refleksję twórczą. Wzrastająca liczba przepisów prawnych związanych z budownictwem, a – co za tym idzie – znaczne nagromadzenie formalności niezbędnych do rozpoczęcia czy zakończenia prac projektowych i wzrastająca liczba osób, z którymi architekt musi nawiązać w tym zakresie współpracę, w konsekwencji prowadzi do ograniczenia autonomii zawodu architekta w procesie twórczym¹⁴.

W opinii architektów coraz więcej klientów oczekuje, że projekty architektoniczne będą coraz tańsze. Inwestorzy nie wymagają najwyższej jakości bądź też nie chcą dokonać za nią zapłaty. Wynika to, zdaniem profesjonalistów, z nieświadomości wagi ich pracy, zaangażowania, a przede wszystkim odpowiedzialności za finalny efekt prac i zrozumienia, jaka jest rola projektu w procesie inwestycji. Bycie twórcą coraz rzadziej związane jest w branży architektury z nagrodą w postaci uznania pomimo obserwowanego wzrostu świadomości estetycznej klientów. Branża boryka się także z nieuczciwymi specjalistami, którzy chcąc wejść na rynek lub realizując projekty jako dodatkową pracę, zaniżają ceny usług.

Pomimo utrudnień urzędowych i coraz bardziej skomplikowanych procedur związanych z uzyskiwaniem pozwoleń na budowę inwestorzy zamawiają jednak coraz lepsze projekty. Zdaniem profesjonalistów na branżę istotny wpływ ma rozwój technologii – pojawiły się nowe narzędzia pracy wykorzystywane w pracy projektowej.

Architekci teraz mają do dyspozycji zupełnie nowe narzędzia do projektowania w porównaniu do tego, co było kiedyś. Kiedyś był ołówek, potem mieliśmy komputery, teraz mamy zaawansowane programy komputerowe, umożliwiające tworzenie projektów w całkowitym trójwymiarze. Wydaje się, że siłą rzeczy umożliwia to albo raczej ułatwia tworzenie projektów, które dawniej byłyby technicznie niesamowicie trudne do wykonania.

IDI, profesjonalista, branża architektury

Zdaniem niektórych podmiotów i ekspertów funkcjonujących na rynku branża architektury jest bardzo zależna od sieci kontaktów. Coraz trudniej o rzetelne przetargi publiczne, pojawiają się kłopoty z utrzymaniem pracowników biur architektonicznych na stałe. Eksperci rynku zwracają uwagę na zjawisko konkursów publicznych, w których przygotowanie prac projektowych nie wiąże się z żadnym wynagrodzeniem. Jest to sytuacja bardzo trudna w opinii całego środowiska, ponieważ przygotowanie projektu wymaga pracy i zaangażowania całego zespołu projektowego. Dodatkowo w takich sytuacjach zachodzą obawy o możliwość inspirowania się projektami, które zostały w konkursie odrzucone.

Profesjoniści wskazują, że w branży pojawiają się nowe trendy związane z materiałami i technologiami budowlanymi, zwłaszcza w kontekście szybkości realizacji projektu, różnicując tym samym architekturę budownictwa publicznego od mieszkaniowego.

Technologie, które mają największy wpływ, to jest szybkość budowy. I teraz pojawiają się coraz bardziej doskonałe metody budowania modułowego czy budowania systemowego, które oczywiście jeszcze może nie są tak

¹⁴ Ibidem, s. 19-20.

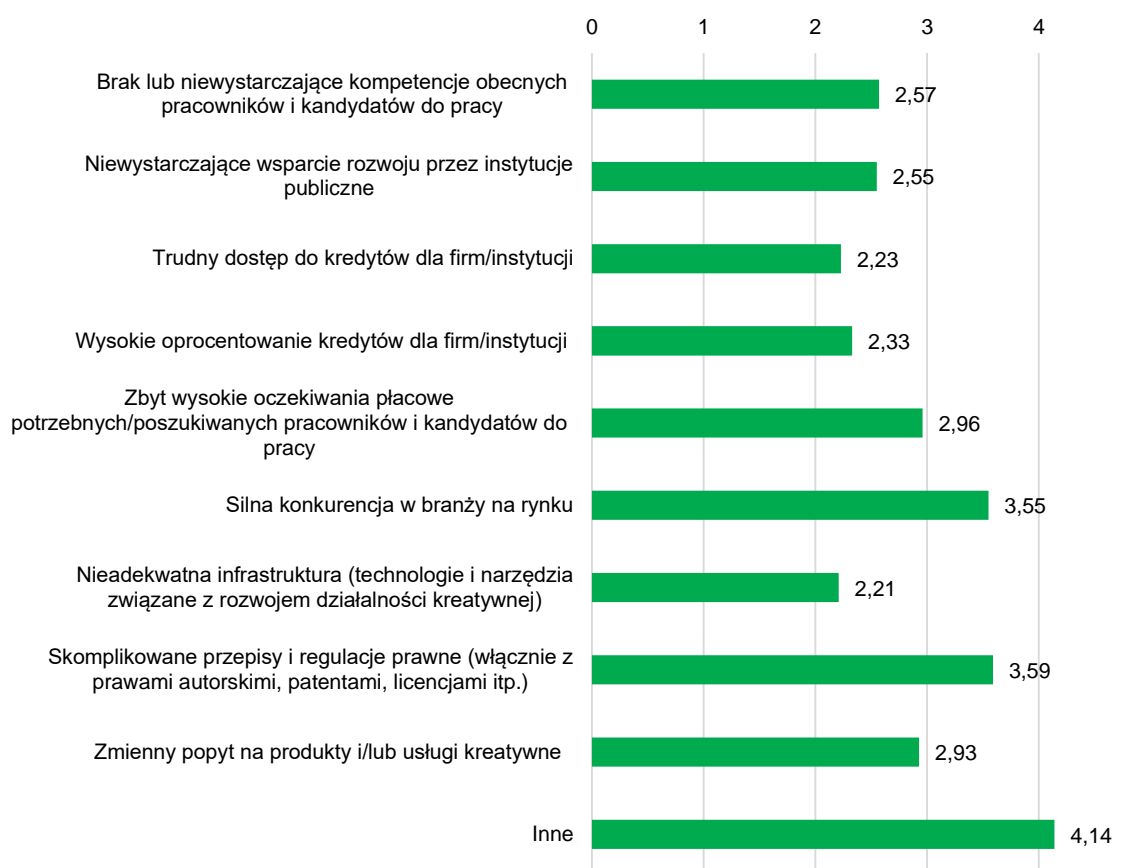
konkurencyjne dla tej najbardziej popularnej technologii żelbetowej, która jest obecnie najszybszą i najbardziej ekonomiczną, ale to jest na pewno jakiś trend, który będzie postępował, który też jest widoczny bardzo mocno w budownictwie jednorodzinnym, gdzie szybkość budowy może zejść nawet o 50 proc..

IDI, profesjonalista, branża architektury

W opinii architektów na przestrzeni ostatnich lat charakter ich działalności twórczej nie zmienił się istotnie. Poza wzrostem biurokracji i przepisów budowlanych na ich aktywność twórczą wpływają nowe programy do projektowania oraz materiały wykorzystywane w realizacjach.

Uwarunkowania rozwoju kreatywnej działalności w branży architektury w województwie małopolskim ujawnione w badaniu CAWI/CATI z profesjonalistami związane są głównie z takimi czynnikami jak skomplikowane przepisy i regulacje prawne, a także silna konkurencja w branży na rynku. W mniejszym stopniu do czynników takich można zaliczyć zbyt wysokie oczekiwania płacowe poszukiwanych pracowników i kandydatów do pracy oraz zmienny popyt na produkty/usługi kreatywne oferowane przez branżę. W niewielkim stopniu na rozwój podmiotów wpływa natomiast nieadekwatna infrastruktura (technologie i narzędzia związane z rozwojem działalności kreatywnej).

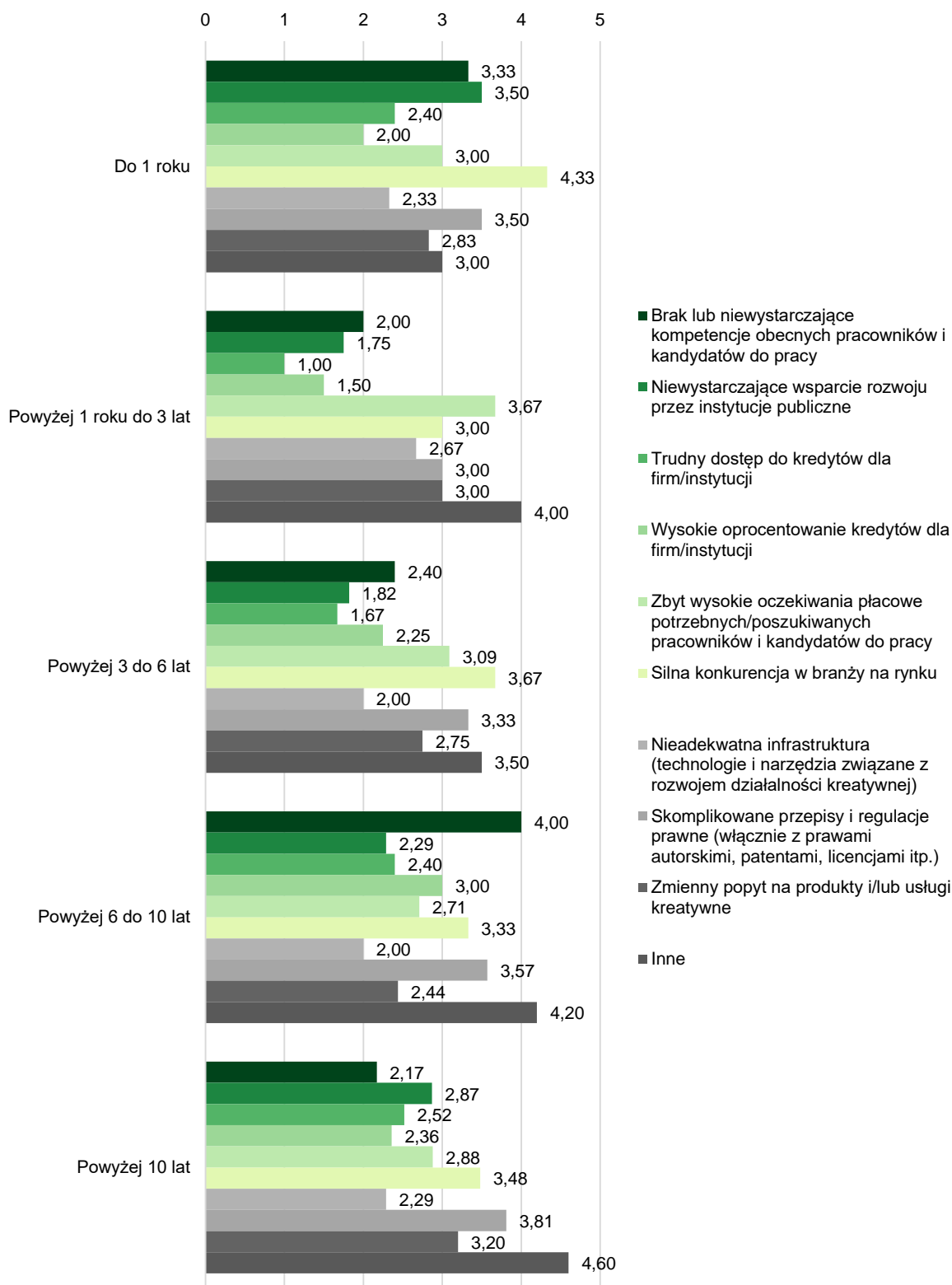
Wykres 23. Średnia ocena stopnia, w jakim czynniki warunkujące wzrost podmiotów w sektorach kreatywnych dotyczą badanego podmiotu (1 - w bardzo niskim stopniu, 5 - w bardzo wysokim stopniu) (n = 59)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CAT (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Przy analizie sposobu postrzegania czynników wzrostowych w branży przez podmioty funkcjonujące na rynku przez różny okres czasu można zwrócić uwagę na zróżnicowanie ocen. Podmioty obecne na rynku poniżej roku w największym stopniu zwracają uwagę na bardzo silną konkurencję w branży, co jest naturalną konsekwencją próby uzyskania rozpoznawalności przez nowe podmioty. Firmy działające od roku do 3 lat najbardziej odczuwają skomplikowane przepisy i regulacje prawne. Przedsiębiorstwa w wieku od 3 do 6 lat, podobnie jak te najmłodsze, warunkują swój rozwój głównie poziomem konkurencji w branży na rynku. Podmioty obecne na rynku od 6 do 10 lat zwracają natomiast uwagę na niewystarczające kompetencje lub ich brak wśród obecnych pracowników i kandydatów do pracy. Z kolei dla tych, którzy funkcjonują powyżej 10 lat, dalszy rozwój warunkowany jest w największej mierze skomplikowanymi przepisami i regulacjami prawnymi.

Wykres 24. Średnia ocena stopnia, w jakim czynniki warunkujące wzrost podmiotów w sektorach kreatywnych dotyczą badanego podmiotu według wieku przedsiębiorstwa (1 - w bardzo niskim stopniu, a 5 - w bardzo wysokim stopniu) (n = 59)

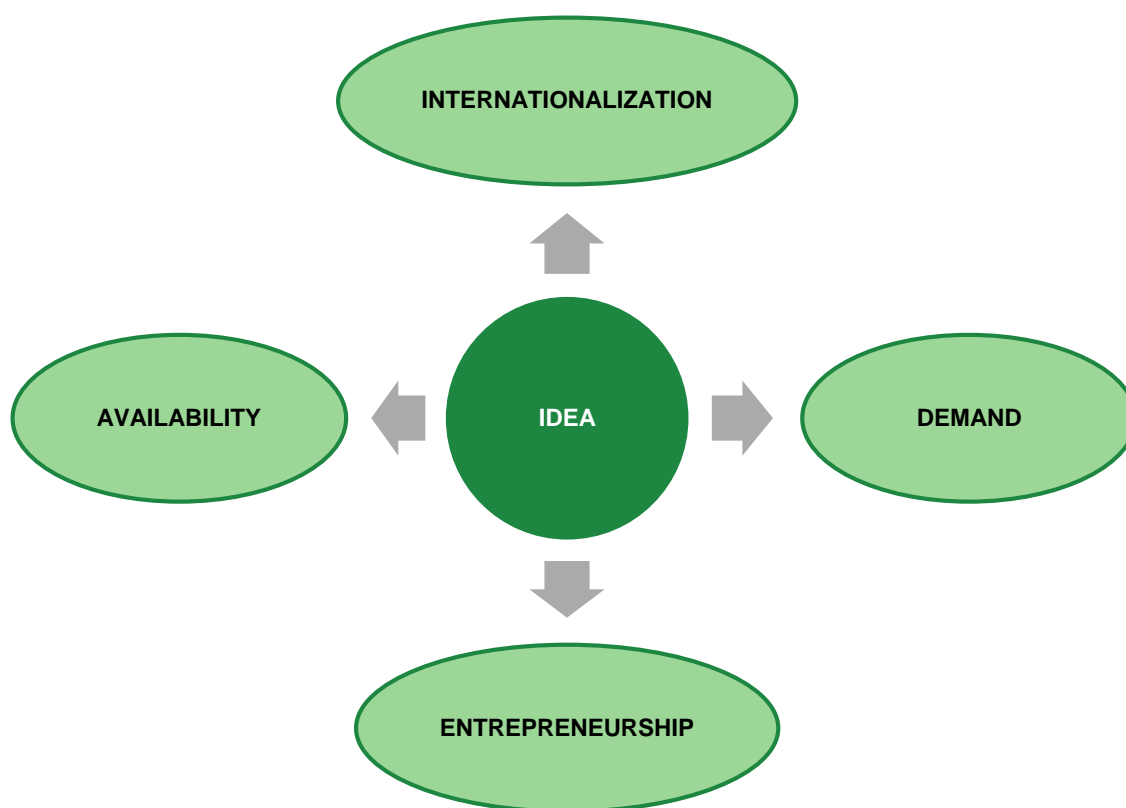

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

5.6. Wsparcie instytucjonalne dla branży architektury i jego ocena

Wspomaganie sektora kreatywnego jest realizowane przez wiele komplementarnych rodzajów aktywności. Ich ogólną cechą jest konsekwentne wspieranie czterech obszarów kluczowych dla rozwoju sektora kreatywnego, które można przedstawić w modelu IDEA.

Schemat 5. Model IDEA – kierunki wsparcia sektora kreatywnego

Źródło: R. Kasprzak, *Przemysły kreatywne w Polsce – uwarunkowania i perspektywy*, Warszawa 2013.

Umiejdzynarodowienie jest ważnym czynnikiem rozwoju sektora kreatywnego, którego podaż produktów i usług bardzo często przekracza potencjał lokalnego (lub krajowego) rynku. Efektywne rozwiązania sprzyjające umiejdzynarodowieniu produkcji przyczyniają się do rozwoju tego sektora. Warto zauważyć, że jego specyfiką są liczne kontakty międzynarodowe oraz praktyczne ignorowanie granic administracyjnych w budowaniu współpracy, np. podczas tworzenia zespołów projektowych oraz pracy nad projektem¹⁵. Współczesny rozwój technologiczny umożliwia pracę nad projektem 24 godziny na dobę, a liczne formy komunikacji przyczyniają się do jej intensyfikacji. Wyraźnie zatem widać, że technologia umożliwia podmiotom branż kreatywnych funkcjonowanie na skalę globalną. O ile zatem bariery w kontekście współpracy i tworzenia już praktycznie nie istnieją, o tyle sytuacja pogarsza się na kolejnych etapach realizacji projektu. Rozwój sektora kreatywnego wymaga umiejętnego wspierania jego uczestników w zakresie internacjonalizacji produktów – wsparcie to powinno obejmować obszary: ochrony własności intelektualnej, eksportu i promocji produktów sektora kreatywnego na rynkach zagranicznych, a także budowania sieci międzynarodowych powiązań kooperacyjnych.

¹⁵ R. Kasprzak, *Przemysły kreatywne w Polsce – uwarunkowania i perspektywy*, Warszawa 2013.

Instrukcje odpowiedzialne za tworzenie i realizację polityki wspierania tego sektora powinny nie tylko zadbać o zaprojektowanie tego typu oferty, bardzo ważne jest także wskazanie podmiotom sektora kreatywnego możliwości i zasad pozyskiwania takiego wsparcia oraz stworzenie zachęt do korzystania z tych instrumentów.

Popyt jest drugim czynnikiem wzrostu sektora kreatywnego. Koniecznym wydaje się w tym zakresie intensyfikacja działań ukierunkowanych na pobudzenie popytu na produkty przemysłów kreatywnych wśród ich odbiorców. Proces ten powinien mieć charakter działań krótkookresowych, czyli np. uruchamianie różnych programów zakupu produktów sektora kreatywnego (mecenat). Konieczne jest rozszerzenie grupy potencjalnych mecenasów na różne podmioty administracji terytorialnej, samorząd gospodarczy dysponuje bowiem szerokimi możliwościami zakupu produktów sektora kreatywnego, realizując lub współrealizując projekty, dzięki którym możliwe będzie zwiększanie popytu na produkty tego sektora, m.in. programy promocji jednostek samorządu terytorialnego, programy rewitalizacji przestrzeni publicznej, tworzenie instytucji odpowiedzialnych za zakup współczesnej sztuki. Stymulowanie popytu poprzez tworzenie różnorodnych programów wpływających na zakup produktów sektora kreatywnego powinno być uzupełnione działaniem długookresowym, czyli rozwojem edukacji kulturalnej, która ma bezpośredni wpływ na poziom i jakość konsumpcji usług kultury. Niezbędne jest zatem subsydiowanie kształcenia oraz promowanie określonych nawyków, które przebudują zachowania konsumenta na rynku produktów sektora kreatywnego.

Przedsiębiorczość jest trzecim czynnikiem wsparcia sektora kreatywnego, który powinien zostać dostrzeżony przez osoby odpowiedzialne za budowanie tego typu strategii. Sektor kreatywny, bazując na unikalnej i indywidualnej pracy twórczej, wymaga stworzenia jednolitych ram funkcjonowania, które będą sprzyjać jego rozwojowi. Ważnymi czynnikami są problematyki:

- zakładania działalności gospodarczej,
- wielkości obciążeń podatkowych,
- zobowiązań podmiotu wobec ubezpieczeń społecznych.

Z punktu widzenia funkcjonowania podmiotów na rynku bardzo ważną staje się poprawa efektywności systemu podatkowego poprzez usprawnienie zasad naliczania podatków, zwłaszcza od towarów i usług. Ważnym obszarem jest także stymulowanie powstawania nowych przedsiębiorstw oraz budowanie ducha przedsiębiorczości wśród osób, które mogą funkcjonować w tym sektorze.

Osiągalność jest czwartym czynnikiem sprzyjającym budowaniu sektora kreatywnego na określonym obszarze. W tym kontekście należy wyodrębnić trzy podstawowe grupy zasobów niezbędnych do rozwoju podmiotu z sektora kreatywnego, tj. kapitał, zasoby ludzkie oraz dostęp do wiedzy w zakresie zarówno gospodarczym, jak i merytorycznym.

- a. Dostęp do kapitału ze względu na wysokie ryzyko rynkowe funkcjonowania podmiotów w tym sektorze oraz brak powszechnie akceptowanych zabezpieczeń przez jego członków jest ważną barierą wzrostu¹⁶. Budowanie dostępu do kapitału powinno się koncentrować na tworzeniu mechanizmów umożliwiających dostęp nie tylko do kapitału obcego (pożyczki, kredyty), lecz także inwestycyjnego (fundusze inwestycyjne). Wsparcie sektora kreatywnego wymaga zbudowania na obszarze jego funkcjonowania mechanizmów, które ułatwią podmiotom dostęp do środków finansowych.

¹⁶ Ibidem.

- b. Drugim zasobem niezbędnym dla rozwoju sektora kreatywnego są zasoby ludzkie. Budowanie strategii wsparcia branży powinno więc uwzględniać działania sprzyjające przyciąganiu określonego kapitału ludzkiego oraz tworzyć warunki do jego elastycznego zatrudnienia. Warto bowiem przypomnieć, że częstym modelem pracy w tym sektorze jest praca projektowa, która z punktu widzenia zaangażowania pracownika jest niewątpliwie rozwiązaniem atrakcyjnym, ale w kontekście trwałości pracy praktycznie uniemożliwia budowanie form współpracy opartych na kodeksie pracy. W związku z tym konieczne jest wypracowanie elastyczności w dostępie do wykwalifikowanych pracowników oraz umożliwianie zatrudniania fachowców spoza granic administracyjnych. Drugim aspektem silnie związanym z dostępnością kapitału ludzkiego jest poziom jego kwalifikacji i inwestowanie w instytucje kształcenia zarówno formalnego, jak i pozaformalnego.
- c. Dostęp do wiedzy jest ostatnim elementem „osiągalności”. Częstym problemem sektora kreatywnego jest bowiem brak wiedzy związanej z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz niska świadomość prawna, która przejawia się np. ignorowaniem problematyki przenoszenia autorskich praw majątkowych. Poza wiedzą związaną z prowadzeniem działalności gospodarczej dla sektora kreatywnego niezbędna jest także wiedza merytoryczna, która pozwoli na podwyższanie kwalifikacji niezbędnych do dalszego funkcjonowania w tym sektorze. Bardzo ważnym czynnikiem jest w tym zakresie budowa szerokiej oferty szkoleniowo-doradczej przez instytucje otoczenia biznesu oraz promowanie wśród osób działających w sektorze idei kształcenia przez całe życie.

Przyjmując powyższy model, można wyodrębnić następujące dobre praktyki ukierunkowane na wspieranie branży kreatywnej (tabela poniżej).

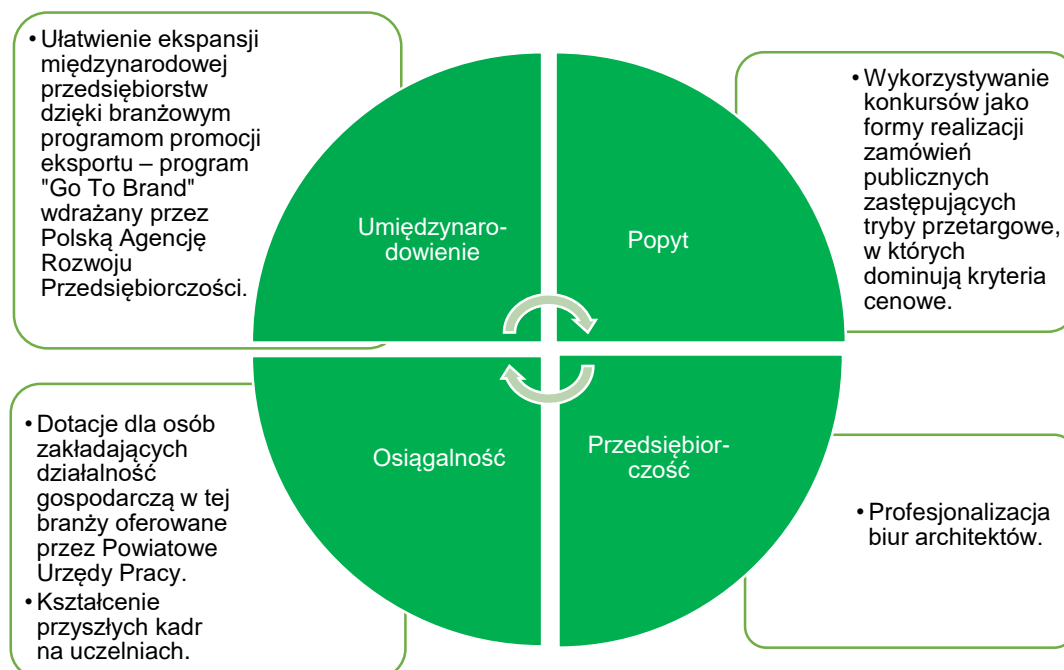
Tabela 18. Wybrane dobre praktyki wspierania sektora kreatywnego – model IDEA

BRANŻA/KIERUNEK WSPARCIA WEDŁUG MODELU IDEA	PRZYKŁADY DOBRYCH PRAKTYK WSPIERANIA ROZWOJU BRANŻY
Branża architektury	
Umieźdzynarodowienie	<ul style="list-style-type: none"> • Ułatwienie ekspansji międzynarodowej przedsiębiorstw dzięki branżowym programom promocji eksportu – program „Go To Brand” wdrażany przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. • Programy współpracy międzynarodowej w obszarze kształcenia architektów (m.in. program Komisji Europejskiej Erasmus+, Uniwersytet w Mariborze).
Popyt	<ul style="list-style-type: none"> • Wydarzenia promujące produkty tej branży, m.in. Międzynarodowe Biennale Architektury w Krakowie, Dolnośląski Festiwal Architektury we Wrocławiu, Westival w Szczecinie. • Międzynarodowe konkursy dla architektów na projektowanie unikalnych budynków w przestrzeni miejskiej (m.in. Barcelona, Londyn, Shanghai). • Finansowanie zakupu usług tej branży dzięki upowszechnianiu tworzenia Gminnych Programów Rewitalizacji, dzięki którym możliwe jest finansowanie zakupu ze środków pochodzących z Regionalnych Programów Operacyjnych oraz krajowych i samorządowych środków publicznych.

	<ul style="list-style-type: none"> Wykorzystywanie konkursów jako formy realizacji zamówień publicznych zastępujących tryby przetargowe, w których dominują kryteria cenowe.
Przedsiębiorczość	<ul style="list-style-type: none"> Profesjonalizacja biur architektów.
Osiągalność	<ul style="list-style-type: none"> Kształcenie kadr na wyższych uczelniach. Integracja wydziałów architektury z innymi wydziałami oraz ich internacjonalizacja w celu rozszerzania zakresu kształcenia i uwrażliwienia studentów architektury na wyzwania współczesnego świata (m.in. Akademia Sztuki, Designu i Architektury w Pradze, Uniwersytet w Seulu, Uniwersytet w Aalborgu). Programy ukierunkowane na rozwój kompetencji studentów, m.in. aktywność miasta Bochnia poprzez realizację warsztatów dla studentów o przyszłości rozwoju miasta. Dotacje dla osób zakładających działalność gospodarczą w tej branży oferowane przez Powiatowe Urzędy Pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

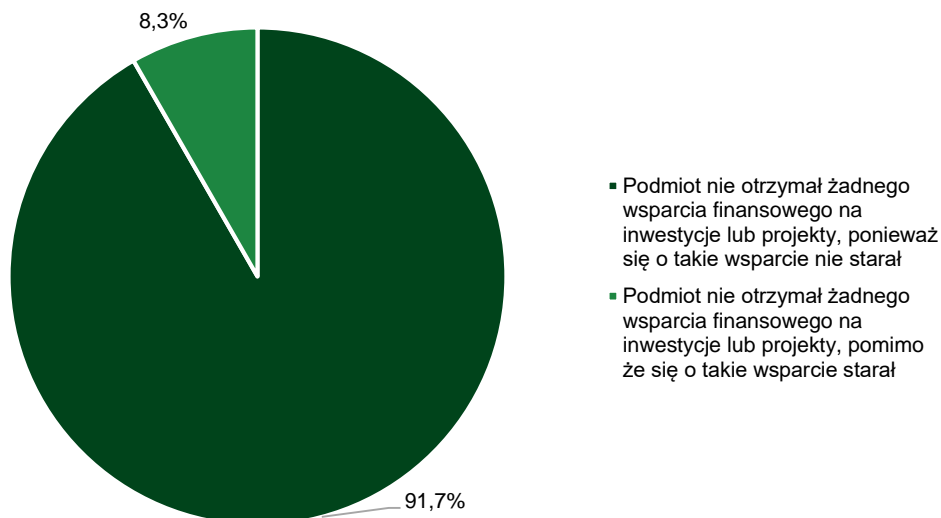
Schemat 6. Wybrane praktyki wspierania sektora kreatywnego model IDEA

Źródło: Opracowanie własne.

Branża architektury w dość niewielkim zakresie korzysta z zewnętrznego wsparcia finansowego na realizację projektów i związanych z nimi inwestycji. Jeżeli już tego typu środki są pozyskiwane, to w większości pochodzą one z banków bądź innych instytucji finansowych. Niewielka część firm skorzystała ze wsparcia w ramach programów publicznych (PO WER, PO PC lub programy Narodowego Centrum Badań i Rozwoju – NCBiR).

Wykres 25. Powody braku wsparcia finansowego na inwestycje lub realizację przedsięwzięcia w ramach działalności prowadzonej w branży kreatywnej (n = 48)

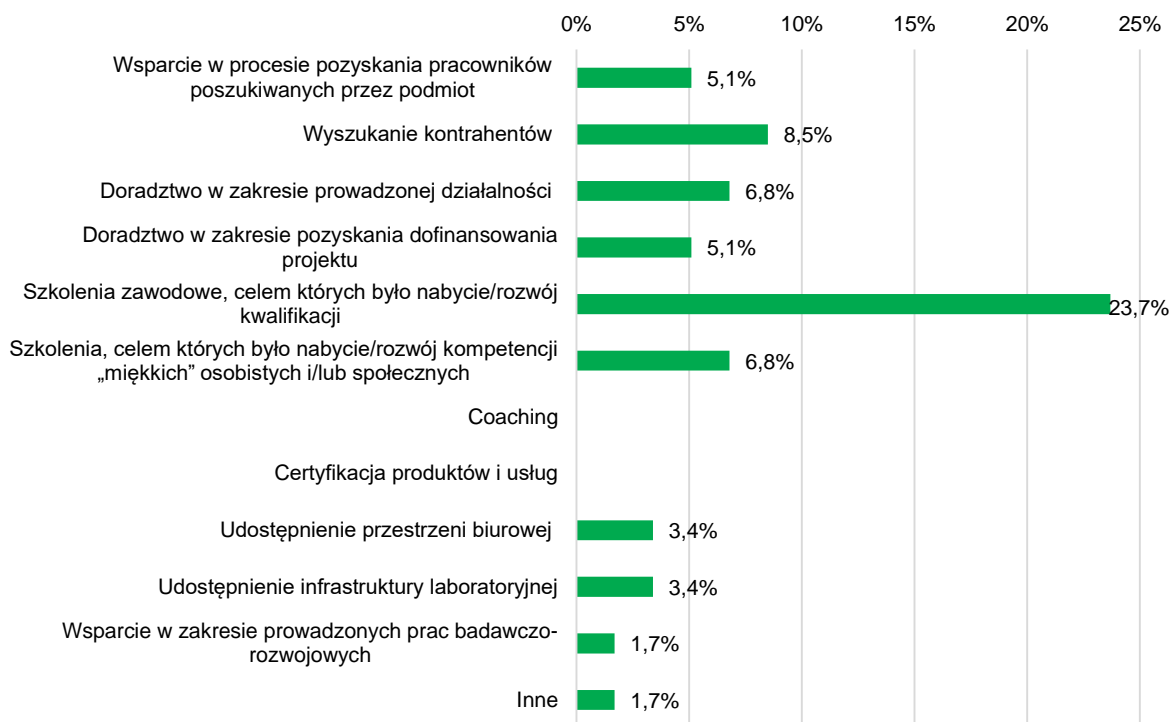

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Stopień zaspokojenia potrzeb wśród podmiotów zajmujących się kreatywną działalnością w branży architektury pozostaje na wysokim poziomie. Branża nie posiada znacznych oczekiwań wobec zewnętrznego wsparcia finansowego. Na średnim poziomie oceniane jest zaspokojenie potrzeb w związku z PO PC oraz inwestorem indywidualnym, na niskim natomiast – w związku z programami NCBiR.

Branża architektury spośród dostępnego niefinansowego wsparcia swojej działalności w ostatnich dwóch latach najczęściej korzystała ze szkoleń zawodowych, których celem było nabycie bądź rozwój kwalifikacji. W drugiej kolejności było to wyszukanie kontrahentów, a następnie doradztwo w zakresie prowadzonej działalności i szkolenia pozwalające na nabycie/rozwój kompetencji miękkich – osobistych lub społecznych. W bardzo ograniczonym zakresie korzystano ze wsparcia w prowadzonych pracach badawczo-rozwojowych, w ani jednym przypadku natomiast nie korzystano z *coachingu* czy certyfikacji produktów i usług.

Wykres 26. Otrzymane w ostatnich dwóch latach wsparcie niefinansowe dotyczące działalności zaliczanej do branży kreatywnej (n = 59)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

5.7. Współpraca i sieciowanie w branży architektury

W Małopolsce nie funkcjonują żadne klastry z obszaru branży architektury. Branża buduje raczej relacje nieformalne, oparte na współpracy. Zarówno profesjonalści, jak i eksperci przekonują, że branża nie wyraża potrzeby integrowania się w postaci klastrów. Rolę jej integratora pełni w regionie przede wszystkim Stowarzyszenie Architektów Polskich (SARP) oraz w mniejszym stopniu Małopolska Okręgowa Izba Architektów.

Właściwie tam oni magazynują sobie wszystkie dane firm, można się do nich zwrócić, uzyskać, są chyba zamieszczone nawet na stronach wszystkie firmy architektoniczne z regionu, coś, można powiedzieć, że jest to jakaś działalność, która oferuje taką listę firm.

IDI, profesjonalista, branża architektury

Zdaniem eksperta branża architektoniczna jest obecnie podzielona na podmioty realizujące bardzo prestiżowe, w tym publiczne projekty oraz pozostałe pracownie, co stanowi jedną z przyczyn braku sieciowania. W ramach działalności obu grup podmiotów budowane są sieci współpracy.

Każde biuro ma swoich współpracujących branżystów po prostu. Ta sieć się czasem poszerza odnośnie jakichś specjalizacji koniecznych przy konkretnym projekcie, natomiast na pewno zawsze każde biuro wytwarza sieć własnych powiązań stabilnych. Nie może sobie pozwolić na funkcjonowanie bez takiej sieci.

IDI, profesjonalista, branża architektury

Eksperci podkreślają, że w branży można obserwować łączenie się całych zespołów projektowych jako teamów przy konkretnych projektach.

(...) występuje to całe koło zamachowe tych podmiotów potem już jako jeden dobrze funkcjonujący organizm, jeden zespół i tutaj już nie ma poszukiwania kto taniej, a może ktoś, tylko po prostu jak oni się sprawdzą w tym, to potem już widać, że te zespoły sukcesywnie pracują w tych, tak samo, można by powiedzieć, że to się tworzy taki klaster bez tworzenia, taki klaster de facto samorzutny.

IDI, profesjonalista, branża architektury

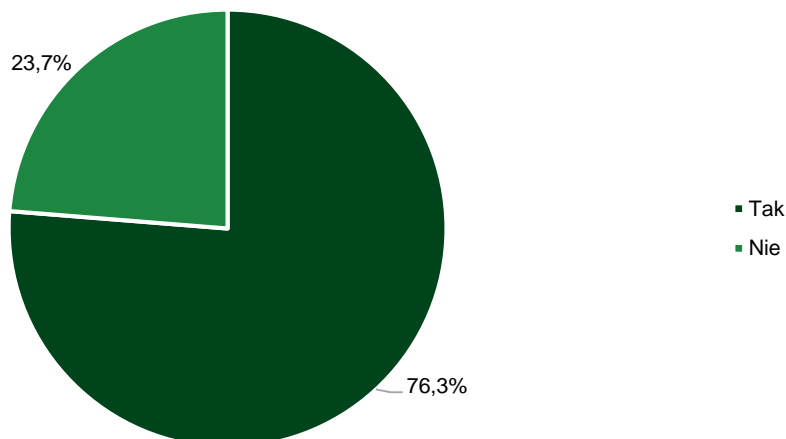
Branża na tle olbrzymiej biurokracji, wymagań prawnych, niejasności z prawami autorskimi boryka się z problemami czasowymi, co stanowi dodatkowo czynnik ograniczający. Tę tendencję wzmacnia dodatkowo różnorodność samej branży i projektów, jakimi się zajmuje.

Chyba nie ze względu na to, że nie ma dwóch takich samych tematów, każde zlecenie jest inne i tutaj się nie da poklastrować, że od dzisiaj robimy tylko to, bo po prostu trzeba się dobierać do konkretnego zamierzenia inwestycyjnego.

IDI, profesjonalista, branża architektury

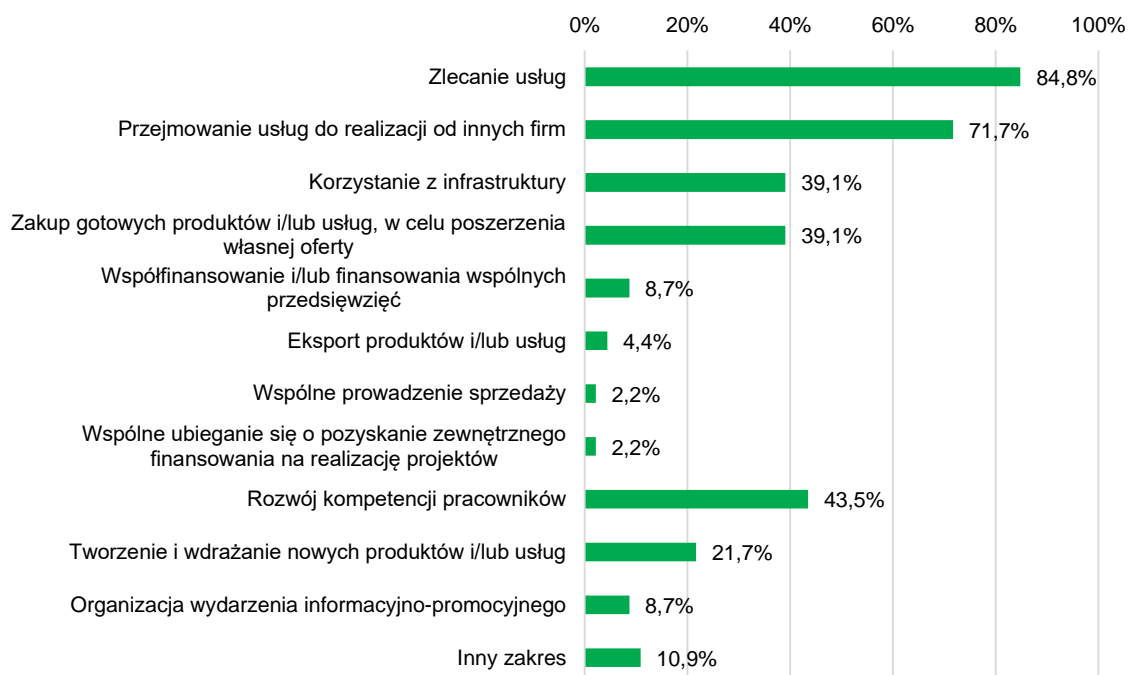
Niektórzy ze specjalistów podkreślają jednak konieczność większej współpracy w przyszłości, ze względu na stale rosnące zapotrzebowanie na specjalistów i pojawiające się na rynku nowe projekty. Funkcjonowanie branży architektonicznej oparte jest głównie na samodzielnym wprowadzaniu na rynek nowych produktów i usług. Podmioty współpracują częściowo z innymi firmami z branży działającymi w Małopolsce – ma to miejsce głównie w przypadku dużych projektów wymagających zawiązania konsorcjum. W podobnym zakresie firmy wprowadzają na rynek swoje produkty i usługi przy współpracy z innymi firmami, działającymi poza Małopolską lub nienależącymi do sektora kreatywnego. Profesjonaliści nie deklarowali w badaniu CAWI/CATI innych sposobów wprowadzania swoich dzieł na rynek.

Specyfika branży opiera się w dużym stopniu na regularnej współpracy z różnymi podmiotami bądź instytucjami. Z kontaktów tego typu korzystało ponad 76 proc. firm biorących udział w badaniu ilościowym CAWI/CATI. Brak współpracy z otoczeniem zewnętrznym zadeklarowało jednak niemal 24 proc. ankietowanych.

Wykres 27. Współpraca z innymi podmiotami bądź instytucjami w ostatnich dwóch latach (n = 59)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

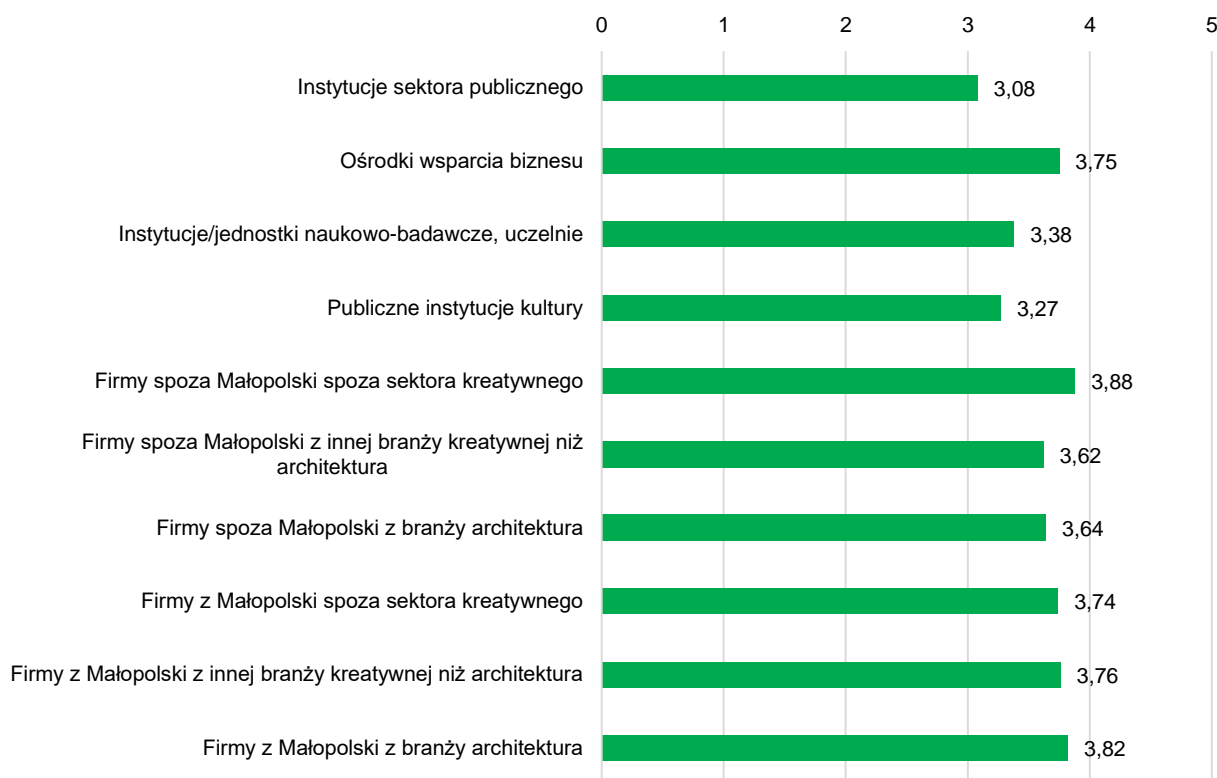
Celem podejmowania kontaktów z innymi podmiotami bądź instytucjami było głównie: zlecenie usług (w niemal 85 proc. przypadków), a także przejmowanie usług do realizacji od innych firm (prawie 72 proc. przypadków). 43,5 proc. firm w ramach takich relacji podejmowało inwestycje w rozwój kompetencji pracowników (43,5 proc.). Bardzo niewielkie znaczenie miało wspólne prowadzenie sprzedaży i wspólne ubieganie się o pozyskanie zewnętrznego finansowania na realizację projektów.

Wykres 28. Zakres współpracy z innymi podmiotami bądź instytucjami (n = 46)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Profesjonaliści branży architektonicznej dość pozytywnie oceniają dotychczas podejmowaną współpracę z innymi podmiotami bądź instytucjami. Najwyższa jakość współpracy miała miejsce w ramach kontaktów z firmami spoza Małopolski, działającymi w innej branży sektora kreatywnego. Wysoko oceniono ponadto firmy z tej samej branży sektora kreatywnego działające w regionie. Najmniej optymistycznie branża architektoniczna wyraziła się na temat współpracy z instytucjami sektora publicznego – co należy łączyć z niezbędnymi, ale z drugiej strony czasochłonnymi formalnościami urzędowymi, których dopełnianiem zajmuje się większość biur architektonicznych.

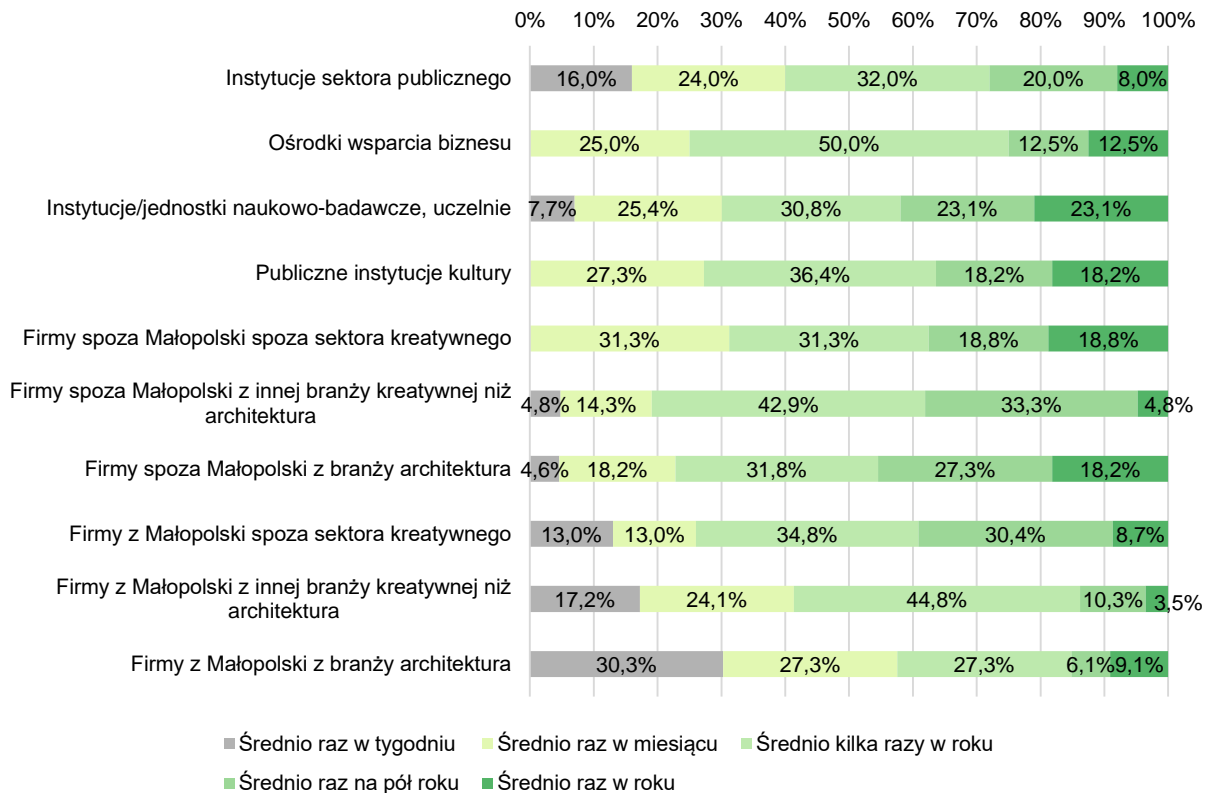
Wykres 29. Średnia ocena współpracy z poszczególnymi rodzajami podmiotów (1 - bardzo niska jakość współpracy, 5 - bardzo wysoka jakość współpracy) (n = 46).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Największa intensywność współpracy branży architektonicznej (średnio raz w tygodniu) ma miejsce w ramach wzajemnych kontaktów firm realizujących ten typ działalności w Małopolsce, a w drugiej kolejności w ramach współpracy z firmami z innej branży kreatywnej niż architektura działającymi w regionie. Średnio raz w miesiącu branża najczęściej współpracuje z firmami działającymi poza regionem i nienależącymi do sektora kreatywnego, a także z firmami działającymi w regionie z tej samej branży sektora kreatywnego. W przypadku znacznej części ankietowanych współpraca nawiązywana jest średnio kilka razy w roku – w największej mierze z ośrodkami wsparcia biznesu. Branża najmniej intensywnie współpracuje z instytucjami bądź jednostkami naukowo-badawczymi i uczelniami.

Wykres 30. Intensywność współpracy (n = 46)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników CAWI/CATI (wielkość próby dla całej branży kreatywnej n = 589).

Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego
Departament Polityki Regionalnej
ul. Wielicka 72B, 30-552 Kraków

Egzemplarz bezpłatny

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

www.obserwatorium.malopolska.pl